

POPPiDM

Powiatowy Ośrodek Poradnictwa
Psychologiczno-Pedagogicznego
i Doradztwa Metodycznego
w Polkowicach

BIULETYN

Powiatowego Ośrodka Doradztwa Metodycznego w Polkowicach

Nr **14** – Czerwiec 2015

W numerze między innymi:

- ◆ „Podróż do EKO-KRAINY”
- ◆ „Odkrywamy tajemnice wody w przedszkolu”
- ◆ „Projekt edukacyjny „Nowa era informatyki”
w Zespole Szkół w Polkowicach”
- ◆ „Kompetentny nauczyciel i zmotywowany uczeń
w szkole 21 wieku”
- ◆ „Projekt edukacyjny – Jak pracować z dzieckiem zdolnym?”
- ◆ „Deszcz i jego rodzaje. Mądrość zawarta w przysłowiach
związanych z opadami”

OD REDAKCJI

Szanowni Państwo

Mamy niewątpliwy zaszczyt przekazać czternasty numer naszego biuletynu. Teksty w nim publikowane kierujemy do wszystkich, dla których ważna jest edukacja. Nasze zamierzenie to nie tylko informowanie o działaniach PODM w Polkowicach, ale również o dokonaniach nauczycieli wraz z ich uczniami, a także dzielenie się sprawdzonymi pomysłami na praktyczne rozwiązania w codziennej pracy pedagogicznej czy propagowanie innowacji. Na łamach biuletynu zagościły publikacje, których Autorzy chętnie opisują przedsięwzięcia i prezentują własne opracowania metodyczne. W kolejnych numerach można też wyrazić opinie o aktualnościach w oświacie, literaturze, kulturze. Liczymy na owocną współpracę z Państwem i zachęamy do publikowania.

Redakcja nie bierze odpowiedzialności za zawartość merytoryczną publikacji. Nie zwraca materiałów niezamówionych i zastrzega sobie prawo do skracania artykułów i korespondencji oraz opatrywanie ich własnymi tytułami.

Z wyrazami szacunku

Redakcja

TO SIĘ WYDARZYŁO

XII Gala Laureatów 2014/2015

Dnia 27 maja 2015 r. w Auli Forum Zespołu Szkół w Polkowicach odbyła się uroczystość wręczenia nagród laureatom Konkursów Powiatowych organizowanych przez Powiatowy Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Polkowicach w roku szkolnym 2014/2015.

Mottem przewodnim tegorocznej uroczystości był cyt. „Dzieci przychodzą na świat, każde z własną niepowtarzalną iskierką. My, ich rodzice, nauczyciele jesteśmy strażnikami tego ognia... Niepowtarzalność, indywidualność, młodych ludzi musi być szanowana i rozwijana”.

W roku szkolnym 2014/2015 ośrodek zorganizował 28 konkursów, w których udział wzięło 2018 uczniów w etapie szkolnym i 958 w etapie powiatowym. Podczas gali nagrody otrzymało 165 laureatów i 54 wyróżnionych uczniów.

Tytuł „Partnera Roku” za pomoc przy wybudzaniu ze śpiączki drzemiących talentów uczniów oraz za dotychczasową współpracę i zaangażowanie otrzymał **Zespół Szkolno – Przedszkolny w Radwanicach.**

„Puchar Przechodni Małej Olimpiady Informatycznej” trafił do **Szkoły Podstawowej nr 1 im. Jana Wyżykowskiego w Polkowicach,** z rąk Szkoły Podstawowej im. Władysława Stanisława Reymonta w Trzebnicach.

Statuetkę „Gaudium in litteris est” za tworzenie klimatu sprzyjającego rozwojowi talentu młodego człowieka zdobyło drugi rok z rzędu **Gimnazjum nr 2 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Polkowicach.**

Gimnazjum nr 2 w nowym roku szkolnym stanie przed szansą zdobycia Super Statuetki „Gaudium in litteris est”, która będzie przyznawana dla potrójnych zdobywców owej statuetki. Życzymy powodzenia w zmaganiach konkursowych uczniom tej szkoły, a nauczycieli zapraszamy do jeszcze aktywniejszej współpracy z doradcami metodycznymi i konsultantem przy organizacji konkursów powiatowych.

Uroczystość uświetniły swoimi występami: Stypendystka Burmistrza Polkowic Zuzanna Walicka – grą na skrzypcach, Dziewczynki z Grupy Flesz działającej przy Szkole Podstawowej im. Kornela Makuszyńskiego w Rzeczy – układem gimnastyczno-tanecznym, a także laureatka V Powiatowego Festiwalu piosenki Obcojęzycznej „Śpiewać każdy może...” – Katarzyna Jantos – absolwentka Liceum Ogólnokształcącego Zespołu Szkół im. Narodów Zjednoczonej Europy w Polkowicach.

Podróż do EKO-KRAINY ZIMOWA AKCJA AKADEMII ZDROWEGO PRZEDSZKOLAKA Przedszkole Miejskie nr 2 w Polkowicach

WSTĘP

Akcja zimowa w naszym przedszkolu przeprowadzona była pod hasłem „Podróż do EKO- KRAINY”. Główny nacisk tym razem kładziono na kwestie związane z eko- żywieniem oraz eko- wychowaniem. Starano się, aby w zrozumiały dla dzieci sposób przekazać wartości jakie płyną z segregacji śmieci i recyklingu.

Uczono je także jak dbać o środowisko, wykorzystując odnawialne źródła energii. Zachęcano przedszkolaki do aktywności na świeżym powietrzu, również w okresie zimowym. Mobilizowano je do tego, aby kierując się zasadami fair play, dążyli nie tylko do mistrzostwa, ale aby umieli również z godnością znieść gorycz porażki.

REALIZACJA

W pierwszą podróż w Eko -krainie dzieci udały się do krainy “Recyklingu”. Dzieci poznały w niej pojęcie recyklingu, dowiedziały się jakie odpady nadają się do segregacji oraz poznały zasady prawidłowej segregacji odpadów. Nauczycielki wraz z dziećmi przyporządkowywały wcześniej przygotowane odpady

do pojemników o odpowiednim kolorze. Wśród odpadów były także baterie i zużyty sprzęt. Nauczycielki wyjaśniały dzieciom, że nie należy tych odpadów wrzucać do żadnego z przygotowanych pojemników. Istnieją inne miejsca na takie odpady. W zabawie kreatywnej “Bank pomysłów- do czego mogą służyć odpowiednio segregowane odpady” dzieci miały możliwość wykonania prac wg własnych pomysłów.

Przedszkole nasze zorganizowało także konkurs międzyprzedszkolny pod nazwą “Eko-bukiet”, który cieszył się dużym zainteresowaniem i pokazał jak wspaniałe prace można wykonać z odpadów.

Przedszkolaki poznały także Kodeks Eko- Przedszkolaka i postanowiły, że będą go wcielać w codzienne życie w przedszkolu, w domu i w środowisku.

Kolejnym punktem podczas podróży po Eko- krainie był „Przystanek Energia”. Dzieci próbowały odpowiedzieć na pytanie: Co to jest energia? Z czym się kojarzy? Skąd się bierze? Poznały różne źródła energii z podziałem na źródła odnawialne (energia wiatrowa, słoneczna, wodna, geotermalna)

i nieodnawialne (kopalnie węgla kamiennego, kopalnie odkrywkowe, wydobywanie ropy naftowej). Poznały sposoby oszczędzania energii i ochrony środowiska naturalnego.

Dzieci z grupy najmłodszej wykonały zabawne wiatraczki jako symbol energii. Punktem tych zajęć było również zapoznanie się z pracą górnika oraz miejscem jego pracy czyli kopalnią. Dzieci rysowały węglem postać górnika po spotkaniu z przedstawicielem tego zawodu- górnikiem kopalni miedzi. Odwiedziły także kopalnię miedzi.

Okres świąteczny stał się okazją do realizacji kolejnych ogniw akcji „Podróż po Eko- Krainie”- Świąteczne pierniczki na choinkę oraz Jasełka.

Pierniczki na choinkę wykonywały dzieci z nauczycielkami i rodzicami w czasie spotkań popołudniowych w przedszkolu. Natomiast grupa 5-latków z naszego przedszkola przygotowała jasełka bożonarodzeniowe. Przedstawiła je w czasie wigilijnego spotkania z rodzicami oraz wszystkim dzieciom w przedszkolu.

Całe przedszkole wykonywało ozdoby świąteczne na choinkę z kubków po jogurtach, drucików i kolorowych papierów.

„Mistrz w każdym z nas- zdrowa rywalizacja sportowa”- to hasło naszego kolejnego działania w programie Akademii Zdrowego Przedszkolaka.

Tym razem dzieci poznały sylwetki znanych polskich sportowców, uprawiających sporty zimowe oraz zasady zdrowej, uczciwej rywalizacji (fair play). Poznały również zasady bezpiecznej zabawy na śniegu. Dzieci pokazały, że potrafią te zasady zastosować w praktyce podczas zimowych zabaw na śniegu w naszym ogródku przedszkolnym. Było naprawdę miło, bezpiecznie, wesoło, a przede wszystkim fair play. A oto właśnie chodziło. W ramach realizacji tego ogniw dzieci odgadywały zagadki dotyczące sprzętu zimowego, bawiły się w kalambury, w których pokazywały ruchem i gestem zimowe dyscypliny sportowe. Układały także maxi puzzle, które pokazywały sylwetki znanych polskich mistrzów zimowych dyscyplin sportowych. Przedszkolaki wykonały z nauczycielką plakat z zasadami bezpieczeństwa oraz dowiedziały się jakie mogą być konsekwencje niestosowania tych zasad.

Rodzice byli na bieżąco informowani o prowadzonej w przedszkolu akcji przez ogłoszenia wywieszane na tablicy informacyjnej, informacje na zebraniach z rodzicami, rozmowy indywidualne oraz informacje zamieszczane na stronie internetowej przedszkola. Chętnie włączali się w działania organizowane przez przedszkole przez uczestnictwo w różnorodnych spotkaniach, wykonywanie z dziećmi prac konkursowych, a także na pewno przez dawanie osobistego przykładu swoim dzieciom w działaniach służących ekologii w domu rodzinnym.

*Opracowała
Bożena Pajdowska- Herman*

Odkrywamy tajemnice wody w przedszkolu

24.03.2015 r. w Publicznym Przedszkolu w Radwanicach sala zamieniła się w małe laboratorium. Grupy „0” uczestniczyły w zajęciach ekologicznych przeprowadzonych przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Głogowie. Dzieci mogły dowiedzieć się o tym „Skąd się bierze woda w kranie?”. Na początku oglądały film edukacyjny o historii kropelki wody, która dociera do naszych mieszkań i jest już zdatna do picia. Przedszkolacy doskonale orientowali się w znaczeniu wody w życiu codziennym. Bardzo dobrze opowiadali o roli wody, że służy do prania, do mycia, do picia itd. Wszyscy doszli do wniosku, że bez wody nie ma życia i należy ją oszczędzać.

Najwięcej radości sprawiło dzieciom wykonanie doświadczenia. Każde dziecko chciało podejść do „laboratorium” i pobawić się. Co można zrobić z kamyków, żwiru, brudnej wody i piasku? – mały filtr. Zabawa w laboratorium okazała się ciekawa i bardzo tajemnicza. Najszybciej uczyły się przedszkolaki poprzez działanie, odkrywanie i przeżywanie. Wszystkie składniki dzieci układały warstwowo i ostrożnie.

Każdy rodzic może pomóc dzieciom wykonać takie doświadczenie w domu. Potrzebna jest plastikowa butelka z odciętym dnem i gaza, którą zakryjemy butelkę jakby korkiem. Następnie do butelki odwróconej dnem, włożonej do pojemnika plastikowego, sypimy warstwę piasku, potem żwir, kamyki, lejemy brudną wodę na przykład z „kałuży”. Obserwujemy co się stanie - czy woda przecieknie?, czy będzie brudna? itd. W czasie zajęć dzieci wyciągnęły wniosek – woda brudna stała

się czysta – przefiltrowana kapie do plastikowego pojemnika. Każdy przedszkolak mógł zaobserwować taki eksperyment i zapamiętać, że woda jest zdatna do picia dopiero po przefiltrowaniu. Pamiętajmy o oszczędzaniu wody – odkręcamy mały strumień i zakręcamy ją.

Z przyjemnością można było zapamiętać te zajęcia, bo na zakończenie dzieci otrzymały od organizatora zajęć nagrodę. O historii pewnej kropelki wody przypomni sobie każdy przedszkolak, kiedy spojrzy na pluszaka - niebieską kropelkę.

Czekamy na kolejne zajęcia ekologiczne, na których można będzie wykonać doświadczenie.

Iwona Derkacz

EKOLANDIA W OGRODZIE PRZEDSZKOLNYM

Publiczne Przedszkole w Radwanicach prowadzi edukację ekologiczną dzieci zgodnie z celem wychowania przedszkolnego, którego jednym z nich jest budowanie wiedzy przyrodniczej. Za sukces naszej placówki można uznać ścieżkę edukacyjną „EKOLandia” - efekt współpracy Pani Dyrektor Bogusławy Niemasz, Rady Rodziców i nauczycieli. Pomysłodawcą projektu ogrodu jest mama Mateusza Anczykowskiego z grupy Kubusie. Będzie pełnił on rolę ścieżki dydaktycznej. Sponsorem tej inwestycji jest Volkswagen Motor Polska.

24 i 25 kwietnia 2015 r. to czas wielkiej akcji. Rodzice przedszkolaków, członkowie Rady Rodziców i pracownicy przedszkola przynieśli potrzebne narzędzia: łopaty, grabie, taczki. Na czele z panią Dyrektorem wszyscy aktywiści zaczęli prace. Zasadzono żywopłot z cisów. Rodzice i pracownicy zagospodarowali też teren pod sadzonki, skopali ziemię i przygotowali miejsce pod rośliny. Zasadzono rododendrony, magnolie, krzewy forsycji, azalie, szafirki, sosny i świerki pospolite. Każdy zakątek ogrodu został uzupełniony poglądowymi tablicami dydaktycznymi.

Przedszkolaki mogą wybrać się na ścieżkę ekologiczną „EKOLandia” a poprzez bezpośrednią obserwację fauny i flory uwrażliwią się na przyrodę. Dzięki temu naukę można połączyć z zabawą tropiącą i odnajdywać rośliny i zwierzęta. Informacje o życiu zwierząt i roślin zawierają tablice edukacyjne na ścieżkach w ogrodzie. Dzieci poznają owady pożyteczne i szkodliwe, płazy i gady Polski, dziki, jelenia szlachetnego, ptaki, wiewiórkę pospolitą, drzewa iglaste – świerk, sosnę czy liściaste: dąb szypułkowy, które można spotkać w ogrodzie przedszkolnym. Każda tablica zawiera ciekawostki o danym gatunku: występowanie, odżywianie, przystosowanie. itd.

Już od najmłodszych lat powinniśmy oswoić dzieci z przyrodą i uczyć obcowania z nią. Niebawem ścieżka zamieni się w kolorowy ogród bajkowy. Będą tam wielkie zwierzęta gipsowe: wiewiórka,

bocian, osiołek, konik, cielaczek, ślimak itp. oraz grzyby. W ogrodzie stoi altanka, która dla maluchów jest atrakcją zabawową i schronieniem przed słońcem.

Dla przedszkolaka to będzie wycieczka po ogrodzie pełna przygód jako najlepszy sposób na to, by rozbudzić zainteresowanie światem roślin i zwierząt. Ścieżka dydaktyczna będzie nie tylko frajdą dla dzieci i rodziców, ale w przyszłości również dla mieszkańców gminy.

Iwona Derkacz

PRZEDSZKOLAK POZNAJE PIRAMIDĘ ŻYWIENIA

Publiczne Przedszkole w Radwanicach jest placówką, w której jednym z priorytetów jest kształtowanie u dzieci nawyków zdrowotnych zarówno w zakresie zdrowego żywienia jak i aktywności ruchowej. Ważne jest, aby dzieci już od najmłodszych lat nabierały przekonania do zdrowego żywienia. Takie nawyki najlepiej wyrabiać poprzez działanie, przeżywanie, odkrywanie i przyswajanie treści prozdrowotnych w formie ekspresji ruchowej, plastycznej, teatralnej.

Od kilku lat w Publicznym Przedszkolu w Radwanicach realizujemy ogólnopolskie programy prozdrowotne: Akademia Aquafresh, Akademia Zdrowego Przedszkolaka. Od 3 lat realizowana jest innowacja pedagogiczna „Promocja zdrowia w przedszkolu”, akceptowana przez Dolnośląskiego Kuratora Oświaty. Motto programu innowacyjnego to:

„O zdrowie trzeba dbać, nie dlatego, że jest ważne, ale dlatego, że bez zdrowia wszystko jest nieważne.”

Program innowacyjny zakłada, że takie będzie przedszkole w Radwanicach, miejscem gdzie troska o zdrowie i dobre samopoczucie fizyczne, psychiczne i społeczne dzieci, to priorytetowe zadania. Innowacja

programowa „Promocja zdrowia w przedszkolu” zachęca do współpracy dziecko, nauczyciela, rodzica i środowisko lokalne. Dlatego w przedszkolu często odbywają się uroczystości, konkursy i imprezy o charakterze prozdrowotnym. Nauczyciele organizują teatryki zachęcające do właściwego odżywiania i aktywnego spędzania wolnego czasu. Zapraszane są również instytucje teatralne promujące zdrowie. Dzieci uczestniczyły w kilku takich spektaklach, np. „Profesorek Wodorek”, „Numer 112”, „Krzysiu ratowniczek”. Odbył się konkurs piosenki „Śpiewajmy o zdrowiu”.

Kwiecień był miesiącem kultury zdrowotnej w naszej placówce. W czasie tygodnia kultury zdrowotnej „Zdrowo i kolorowo jemy” grupy przedszkolne brały udział w prezentacji piramidy żywienia, teatrykach i konkursach o zdrowiu. Od 20 do 29 kwietnia odbywały się różne działania prozdrowotne. Głównym ich celem było zapoznanie z piramidą żywienia i wyrabianie nawyków właściwego odżywiania. Grupy przedszkolne prezentowały się w formie tanecznej, wokalne i teatryków. Poprzebierane w kolorowe stroje z pięknymi dekoracjami budziły zainteresowanie nie tylko kolegów ale i pracowników przedszkola oraz rodziców.

Najpierw był Dzień Produktów Zbożowych – wtedy prezentowała się grupa Pszczółki z panią Dorotą Głodowicz w teatryku „O chlebie”. Dzieci z innych grup dowiedziały się jakie produkty zbożowe znajdują się na I piętrze piramidy, z czego robi się chleb, jakie mamy rodzaje chleba.

*„Dokąd jadą wozy do młyna za łąkę, a co wiozą w wozach pszenice na mąkę?
Młynarz mąkę zmiela pięknie jak należy będą białe bułki, będzie chlebek świeży”*

Był rolnik, młynarz, piekarz i sprzedawca. Dzieci tańczyły trojaka. Na koniec wszyscy degustowali białe i ciemne pieczywo.

Podczas Dnia Warzyw grupa Smerfiki z panią Asią Nowak zapoznała wszystkich z drugim piętrem piramidy żywienia. Warzywa prezentowano za pomocą inscenizacji, piosenki „Ogórek” oraz w formie zagadek słownych i smakowych.

*„Pyszną zupę z nich zrobiłam,
domowników nakarmiłam,
w zupie równo smakowały,
wszystkie moc witamin miały”.*

W tym dniu dzieci poznały też III piętro piramidy. Grupa Żabki z panią Natalią Horoszczak-Bethke prezentowała wiersze i piosenki „Katar” i „Czerwone jabłuszko”. Wszystko po to, aby przekonać nas do spożywania witamin zawartych w owocach. Odporność mamy, gdy jemy witaminy.

*„Nie jedz chipsów, nie pij coli,
bo cię brzuszek dziś rozboli.
Jedz owoce i warzywa,
bo to zdrowo cię odżywia.
Dużo sporu, dużo ruchu,
trzymaj formę super Zuchu”*

Potem wszystkie przedszkolaki smakowały owoce i kolorowały owoce i warzywa.

22 kwietnia 2015 r. pani Iwona Derkacz przyjęła dzieci do Klubu Wiewiórka. Przedstawiła teatrzyk kukiełkowy „Wiórka boli ząb”. Bohater Wiórek przekonał dzieci, że warto myć zęby, bo aby być zdrowym należy jeść witaminy, a nie słodczyce. Wizyta Wiórka u dentysty okazała się miłym spotkaniem. A dzieci dowiedziały się, że należy kontrolować swoje ząbki u stomatologa co pół roku. Dzieci mogły bawić się z kukiełkami na scenie, śpiewać piosenki „Szczotka pasta”, „Zjadaj miód”, „Morskie przygody”.

Grupa Biedronki z panią Magdaleną Macherą zorganizowała Dzień Mleka i Produktów Mlecznych. Było to już IV piętro piramidy.

Dzieci zapoznały się z Radkiem Niejadkiem. Zachęcały go do spożywania mleka i przetworów mlecznych. Hymn „Mleko, sery”, krzyżówka, degustacja mlecznych produktów oraz rozmowa na temat przemysłanych zakupów miały przekonać dzieci, że wapń zawarty w mleku to najważniejszy budulec kości.

*„Na zakupy wyruszamy,
dużą torbę zabieramy.
Trzeba kupić serek biały
i ser żółty w dziury cały.
Smaczny jogurt waniliowy,
naturalny, truskawkowy.
I koniecznie też maślankę,
ser topiony i śmietankę.
Różne są przetwory z mleka,
zatem niechaj nikt nie zwleka”.*

24 kwietnia 2015 r. to Dzień Mięsa, Wędlin, Ryb i Jaj. Wszyscy poznali V piętro piramidy żywienia. Kotki i Muchomorki z panem Pawłem, panią Iwoną i Martyną prezentowały wiersze i piosenki mówiące o roli spożywania tych produktów. Piosenka „Stary Donald” zapoznała dzieci z nazwami zwierząt hodowlanych, które dają mięso i jajka. Dzieci przyniosły różne rodzaje wędlin oraz jajka do degustacji.

*„Cóż warty jest kurczak, kotlet z karkówki
Bez smacznej i zdrowej kolorowej surówki.
Mamo!
Gotowane mięso, a nie smażone
Będzie przez brzuszek lepiej trawione”.*

To był również Dzień Roślin Strączkowych, Nasion, Tłuszczów i Orzechów. Kubusie z panią Iwoną Derkacz przekonywały kolegów, że zdrową przekąską jest jedzenie nasion słonecznika, sezamu, dyni, maku, orzechów i roślin strączkowych zamiast słodczy. A zdrowym tłuszczem jest tłuszcz rybi.

*„Ku radości mam i ojców,
Wielki zespół naukowców,
Stworzył program szczegółowo,
Jak przedszkolak ma jeść zdrowo!*

*Warzywa, nabiał, mięsa i owoce,
Tłuszcze, zboża i strączkowe,
W siedem pięter podzielono
-Piramidę ułożono!”*

Inscenizacja „Polka fasolka”, piosenka o Oleju kujawskim, wyliczanka „Siała baba mak” zachęciła dzieci do ich spożywania.

W każdym dniu dzieci wklejały produkty na wielkiej piramidzie z brystolu. O roli piramidy żywienia mówiła pani dietetyk żywienia – pani Witaminka Irena Peregrym. Odbył się też konkurs plastyczny „Zdrowo i kolorowo jemy”, były nagrody i dyplomy.

29 kwietnia było podsumowanie działań prozdrowotnych. Na uroczystość przybyli wicestarosta pan Kamil Ciupak, wójt gminy Radwanice – pan Paweł Piwko, Przewodnicząca Rady Gminy - pani Adriana Lebit, pani Dyrektor GOK-u – Renata Piastowska – Friczka oraz rodzice przedszkolaków. Pani Dyrektor ZSP w Radwanicach Bogusława Niemasz zapoznała z działaniami nauczycieli i dzieci w czasie tygodnia zdrowia. Pani Irena Peregrym przedstawiła prezentację multimedialną „Piramida żywienia” i prezentację grup w formie filmików i zdjęć z Tygodnia Zdrowia.

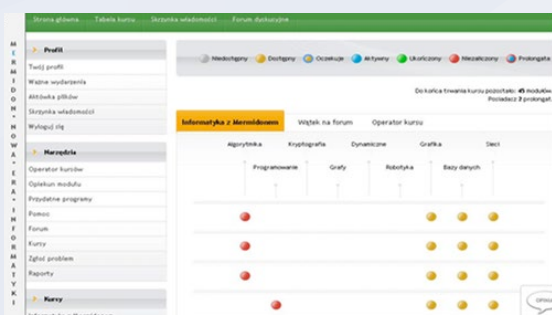
Życzymy sobie wszyscy, aby nasza placówka zdobyła certyfikat placówki promującej zdrowie.

Iwona Derkacz

INTERESUJĄCE PRZEDSIĘWZIĘCIA

Projekt edukacyjny: „NOWA ERA INFORMATYKI” w Zespole Szkół w Polkowicach

Już w czerwcu 2014r. Zespół Szkół w Polkowicach jako jedna z czternastu szkół ponadgimnazjalnych na terenie Polski został zakwalifikowany do udziału w przedsięwzięciu informatycznym w ramach programu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej „Nowa era informatyki”. Inicjatorem działań była krakowska Firma Szkoleniowa GINT, która za cel obrała wdrażanie innowacyjnych i skutecznych form edukacji. Obecnie projekt jest realizowany przez młodzież Zespołu Szkół, która uczęszcza do klasy trzeciej Technikum i kształci się w zawodzie technik informatyk.

Projekt „Nowa era informatyki” zakłada możliwość realizacji innowacyjnego programu nauczania informatyki z zestawem materiałów i narzędzi dydaktycznych. Przy opracowaniu treści programowych współpracowano z kadrą naukowo-dydaktyczną, którą stanowili nauczyciele, wykładowcy akademicy, pracownicy przedsiębiorstw. Dzięki temu w ramach projektu połączono doświadczenia wszystkich trzech środowisk, co stanowi unikalny element projektu.

Uczniowie realizujący informatykę na poziomie rozszerzonym wykorzystują materiały edukacyjne zamieszczone na platformie e-learningowej „Informatyka z mermidonem” zawierającej filmy, zadania, symulacje oraz narzędzia do testowania kodów źródłowych z zakresu programowania. Ponadto szczególnie uzdolniona młodzież realizuje swoje pasje techniczne na dodatkowych warsztatach z robotyki. W trakcie zajęć młodzi programiści wykorzystują zestaw klocków Lego Mindstorms, który pozwala na konstruowanie robotów i układów automatyki, a także na ich odpowiednie programowanie. W skład zestawu wchodzi nowoczesny mikrokomputer, precyzyjne silniki oraz różne typy czujników, pomagających robotom kontaktować się ze światem zewnętrznym.

Młodzież biorąca udział w projekcie ma możliwość poszerzenia swojej wiedzy, jaką może zweryfikować poprzez działania w praktyce. Ma szansę na kształcenie twórczego myślenia, które pozwala lepiej zrozumieć świat przedmiotów ścisłych. A budując wspólnie modele robotów

lub też samodzielnie wymyślone przez siebie konstrukcje, uczniowie rozwijają swoją wyobraźnię przestrzenną, uczą się również wzajemnej współpracy w zespole.

W ramach działań projektowych przewidziany jest również udział drużyny Zespołu Szkół w Polkowicach w ogólnopolskim konkursie „Roboty walczące”, który odbędzie się w czerwcu 2015 roku w Krakowie.

Bożena Dudziak
- koordynator projektu

„Kompetentny nauczyciel i zmotywowany uczeń w szkole 21 wieku”

Działania służące podniesieniu skuteczności nauczania w polskiej szkole (innowacja pedagogiczna - wdrożenie innowacyjnych metod nauczania w Gimnazjum nr 2 im. Marii Skłodowskiej Curie w Polkowicach)

W roku szkolnym 2013/2014 w Gimnazjum nr 2 im. Marii Skłodowskiej-Curie wprowadzona została innowacja pedagogiczna, której program opracowany został przez mgr Agnieszkę Jastrzębską (nauczyciel fizyki, psycholog) oraz mgr Agnieszkę Kielar (nauczyciel języka angielskiego). Autorki innowacji są jednocześnie pierwszymi (i jedynymi na chwilę obecną) nauczycielkami w Polsce, które ukończyły szkolenie z zakresu modelu lekcji 4 MAT prowadzone przez dr Bernice McCarthy z USA. Powodem wdrożenia innowacji były niskie wyniki szkoły na egzaminach gimnazjalnych (ujemne EWD), które mimo ogromnej pracy i wysiłku podejmowanego przez nauczycieli (szczegółowe analizy egzaminów gimnazjalnych, pisanie indywidualnych planów naprawczych poszczególnych klas, dostosowywanie wymagań do indywidualnych potrzeb uczniów, badanie przyrostu wiedzy po każdym roku, udział w ogromnej ilości szkoleń, pisanie szczegółowych planów pracy dla każdej klasy etc.) nie uległy poprawie na przestrzeni kilku ostatnich lat. Autorki innowacji doszły do wniosku, że przyczyną niezadowolających wyników może być sposób nauczania i nacisk położony głównie na kształcenie formalne (realizacja treści i umiejętności wynikających z podstawy programowej). Nowoczesna szkoła powinna bardziej skupić się na rozwijaniu umiejętności kluczowych oraz postaw uczniów tym bardziej, że coraz większa ilość uczniów według profesora Janusza Czapińskiego nie lubi szkoły (Diagnoza Szkolna 2009 „Przemoc i inne problemy w polskiej szkole”). Oprócz realizacji podstawy programowej, najważniejszym zadaniem według autorek innowacji było:

- kształcenie umiejętności uczenia się, w szczególności nabycie przez uczniów umiejętności poznawczych (w tym poznanie różnych strategii uczenia się),
- zmiana postawy uczniów wobec nauki (przejęcie odpowiedzialności za swoją naukę, wewnętrzne poczucie kontroli) .

Za narzędzie, które posłuży do kształcenia w/w umiejętności wybrano model lekcji uczenia przez doświadczenie Kolba i McCarthy, wykorzystujący założenia konstruktywistycznego podejścia do nauczania.

Zastosowanie innowacyjnych metod nauczania pokazało, że nauka trwa ciągle, istnieje wszędzie i jest procesem. Wiedza jest skutkiem transformacji doświadczenia, organizacji i reorganizacji struktur poznawczych, a nauczanie oparte na wcześniejszym doświadczeniu ucznia, jest zachętą do nauki poprzez odkrywanie zamiast zapamiętywania. Uczeń nie nabywa wiedzy wyłącznie od nauczyciela. Uczy się również od swoich kolegów, od których uzyskuje nowe informacje i konfrontuje je ze swoim doświadczeniem. W ten sposób przekształca wiadomości nadając im osobiste znaczenie.

PODSTAWA TEORETYCZNA INNOWACJI

Innowacja akcentuje aktywną rolę ucznia w budowaniu wiedzy w wyniku interakcji z otoczeniem. Zmienia podejście nauczyciela behawiorysty, który zarządzając, kontrolując, oceniając i decydując o treściach, formie i sposobie przekazywania wiedzy zdejmuje odpowiedzialność za efekty i proces nauki z ucznia. To nie nauczyciel, ale ZAANGAŻOWANY uczeń, jego zainteresowania i potrzeby są w centrum zainteresowań konstruktywizmu.

W praktyce nauczycielskiej daje się łatwo zaobserwować, że łatwiej się nauczyć konkretnych, mniej abstrakcyjnych pojęć. Mając na uwadze to, że poziom gimnazjum wymaga od ucznia posługiwania się abstrakcyjnymi pojęciami, które skutkują koniecznością uruchomienia wysokiego poziomu aktywności poznawczej, zaistniała potrzeba zmiany sposobu nauczania i zdefiniowania roli nauczyciela i ucznia na lekcji. Jest to związane również z tym, że zadania problemowe, które uczniowie rozwiązują na teście diagnostycznym zależą w dużej mierze od nabycia przez nich określonych umiejętności psychicznych i kompetencji kluczowych.

W ostatnich dwóch dekadach obserwuje się wiele badań mających na celu poprawę kondycji dydaktycznej uczniów z niskimi wynikami nauczania. McKeachie (1988) widzi problem w tym, że ani dom, ani szkoła często nie pomagają uczniom ze środowisk biedniejszych dowiedzieć się o alternatywnych sposobach osiągania sukcesu szkolnego. Nauczyciele potrafią wskazać uczniom cel do osiągnięcia, ale trudno im nauczyć samych technik, umożliwiających osiągnięcie celu – uczeń wie, że musi nauczyć się wiersza na pamięć, ale nie dowie się jakich technik ma użyć, by zrobić to szybko i sprawnie. Stosowane strategie uczenia są związane z motywacją. Kiedy uczniowie przypisują swoim niskim zdolnościom niezmienną i stałą, wtedy nie widzą możliwości zmiany i nie wykorzystują różnych bardziej skutecznych strategii uczenia się.

Dyskusja między różnymi podejściami do teorii uczenia toczy się wokół rozumienia roli ucznia i nauczyciela w procesie zdobywania wiedzy i uczenia się. Wg behawiorystów nauka jest produktem relacji przyczynowości, gdzie wystarczy manipulować nagrodami i karami, aby uzyskać zamierzony efekt. W szkole taką rolę pełnią oceny. Wydawałoby się, że wystarczy postawić uczniowi ocenę niedostateczną, a ta wpłynie na modyfikację jego zachowania wobec przekazywanej przez nauczyciela wiedzy. Procesy poznawcze są kontrolowane z zewnątrz, gdyż to właśnie nauczyciel w pełni nadzoruje proces uczenia się, stając się przewodnikiem, który naucza i wychowuje. Zależy mu wtedy na wyniku końcowym całego toku kształcenia. Kiedy uczeń uczy się, mimo braku wzmocnień ze strony otoczenia (kontroli z zewnątrz), zostaje wykonany krok w stronę konstruktywizmu. W podejściu tym uczeń ma wystarczającą motywację wewnętrzną, aby dokonywać zmian w swoim zachowaniu. Wiedza jest aktywnie budowana przez niego, a nie biernie przekazana przez nauczyciela. Podopieczny w dużej mierze sam monitoruje swój proces kształcenia, konstruuje i rekonstruuje swoją wiedzę, a nauczyciel jedynie wspomaga jego rozwój poprzez określenie strefy jego najbliższego rozwoju. W tym ujęciu jest nastawienie na proces uczenia, a nie tylko na rezultat nauczania. W takim nauczaniu nauczyciel przyjmuje szereg ról: poczynając od bycia motywatorem/świadkiem zdarzenia do wykładowcy i koordynatora czy trenera działań.

Wdrożenie na poszczególnych przedmiotach teorii uczenia opartej na podstawach poznawczych można uważać za bardziej efektywne niż tradycyjne metody. To dlatego, że we współczesnym rozumieniu edukacji, uczeń nie jest postrzegany jako odbiorca wiedzy, a nauczyciel jako jego dostawca.

Uczenie to proces prowadzący do zmiany postaw i zachowania osoby uczącej się. Dokonuje się na podłożu indywidualnego doświadczenia dzięki istniejącej pamięci i przechowywaniu śladów tego doświadczenia. Większość podejść do teorii uczenia się wymienia aktywność jako jeden z czynników odpowiedzialnych za skuteczność tego procesu. To właśnie aktywność wpływa na motywację, na wzrost dociekliwości, sprzyja również rozwojowi umiejętności krytycznego myślenia. Ponadto aktywne uczenie promuje własne znaczenie omawianych zagadnień oraz ich zastosowania, przez co poprawia się ogólne podejście uczących do nauki.

Wykorzystanie w praktyce nauczycielskiej 8 etapowego cyklu lekcji pokazuje, że kiedy uczniowie bazują na własnych wcześniejszych doświadczeniach oraz na wcześniejszej wiedzy proces uczenia staje się przyjemniejszy i bardziej satysfakcjonujący. Uczniowie częściej generują pomysły, dokonują indywidualnych wyborów, a samo podejście do wyzwań odbywa się w atmosferze wsparcia. Potrafią prosić o pomoc w sytuacjach trudnych i zaczynają korzystać z bardziej dojrzałych i konstruktywnych sposobów radzenia sobie z problemami. Kulturuje się w nich świadomość, że próba zrobienia czegoś jest nieraz ważniejsza niż wynik, a efektywne uczenie się wymaga niewielkich, kontrolowanych czynności odbywających się poza strefą komfortu.

NAUCZANIE PRZEZ DOŚWIADCZENIE 4MAT

Instruktażowy model lekcji 4MAT jest sposobem przekazywania informacji w oparciu o doświadczenie ucznia. Wg tego modelu lekcja podzielona na cztery części (w 8 krokach, niektóre mogą być łączone) ma na celu zaangażować uczniów w sposób aktywny i interaktywny. To pozwala bardziej skupić się na procesie uczenia się, a nie tylko na samej treści, co oznacza, że nie tylko istotne jest to, co uczeń ma wiedzieć, ale także to, co ma zrobić aby osiągnąć cel lekcji.

Głównym założeniem tego modelu jest różnica indywidualna w postrzeganiu i przetwarzania informacji przez uczniów tworząca niepowtarzalny wzór uczenia (McCarthy i McCarthy, 2006). Autorka modelu Bernice McCarthy podkreśla, że każdy uczeń postrzega i przetwarza informacje na wiele sposobów.

W każdej klasie znajdują się uczniowie, którzy:

- Uczą się postrzegając informacje konkretnie i przetwarzając je refleksyjnie. Uczniowie Ci poszukują sensu tego czego mają się nauczyć, najlepszą formą jest słuchanie i dzielenie się z innymi uczniami. Zadają sobie pytanie dlaczego mają się tego uczyć?
- Uczą się postrzegając informacje abstrakcyjnie i przetwarzając je refleksyjnie. Przystawiają wiedzę w tradycyjny sposób. Pytają czego mają się nauczyć?
- Uczą się postrzegając informacje abstrakcyjnie i przetwarzając je aktywnie. Uczniowie Ci muszą łączyć teorię z praktyką, aby przetestować swoje pomysły, ponieważ chcą wiedzieć jak co działa i dlaczego.
- Uczą się postrzegając informacje konkretnie i przetwarzając aktywnie. Uczniowie ci dynamicznie integrują doświadczenie i jego stosowanie, cieszą się z samopoznania, podoba im się metoda prób i błędów. Pytają jak zastosować wiedzę w życiu codziennym.

[McCarthy1987]

Tak rozumiane style uczenia mają wpływ na sposób organizowania, planowania lekcji. Najważniejsze w tym modelu jest to aby uczeń „przyjął” treści, które oferuje mu nauczyciel, a nauczyciel dotarł do „sedna” tego, czego naucza.

4MAT (4 Techniki instruktażowe) jest modelem, wykorzystującym rozmaite strategie edukacyjne takie jak: Taksonomia Bloom czy Mastery Learning. Instruktażowy model lekcji oparty jest na naturalnym cyklu uczenia się. Lekcja rozpoczyna się od „Konkretnego Doświadczenia” gdzie następuje połączenie osobistego doświadczenia ucznia z tym, co będzie omawiane na lekcji. Stanowi to podstawę dla procesu uczenia się, gdyż właśnie w tym miejscu nauczyciel wprowadza ucznia w omawiane zagadnienie, stara się go zainteresować i zaciekawić tematem. Połączenie wcześniejszej wiedzy z nową treścią wpływa znacząco na wewnętrzną motywację. Żeby utworzyć to połączenie nauczyciel musi zmienić myślenie i otworzyć się na nauczane treści w celu zidentyfikowania kluczowego pojęcia.

Uczeń obserwując zastanawia się nad doświadczeniem. Rozważa własne i innych przykłady, w tym odmienne rozumienie tych samych treści. Rozmawiając z rówieśnikami wymienia się uwagami, analizuje własne doświadczenie z wielu perspektyw nadając mu formę i znaczenie. Tu jest miejsce na wstępne pomysły, sondowanie tego co już uczeń wie i potrafi w związku z prezentowanym doświadczeniem. Od tego, jaka jest znajomość danego tematu nauczyciel planuje dalszą pracę na lekcji. Przed przejściem do kolejnego etapu związanego z „abstrakcyjnym uogólnianiem” nauczyciel stosuje niewerbalną strategię np. metaforę, która ma umożliwić uczniom „zaprezentowanie” i zrozumienie pojęcia. W dalszej kolejności uczeń tworzy teorię poprzez integrację swoich obserwacji, dokonuje analizy, wnioskuje na podstawie wymiany doświadczeń między uczniami. Nauczyciel stosuje szereg strategii przyczyniających się do podniesienia poziomu poznania. „Aktywne eksperymentowanie” to ten etap lekcji, w którym uczniowie mogą zastosować teorię w praktyce. Odbywa się to przez dokonanie prognoz na temat wykorzystania nowo poznanych treści w życiu codziennym.

W takim systemie uczeń ma szansę na refleksję i aktywność, przejście od strony werbalnej i niewerbalnej, konkret i abstrakcję, intuicję, subiektywność i obiektywność. Nauczyciel musi korzystać z wielu metod instruktażowych, które osobiście przemawiają do każdego ucznia. Powiększa swój warsztat poprzez poznanie wielu metod nauczania. Kiedy uczniowie przejdą cały cykl, mają szansę wejść na wyższy poziom myślenia.

GLÓWNE ZAŁOŻENIA PROGRAMU INNOWACJI:

1. Kompetentny nauczyciel

Nauczyciel wyposażony w narzędzia i wiedzę z zakresu metodyki i psychologii poznawczej, czego efektem będzie zmiana sposobu nauczania i podniesienie słabych wyników nauczania w polskiej szkole, szczególnie z przedmiotów matematyczno – przyrodniczych.

2. Zmotywowany uczeń

Uczeń wyposażony w konstruktywne mechanizmy radzenia sobie z trudnościami, zapoznany ze strategiami efektywnego uczenia się, umiejący współpracować w grupie, wykazujący większe zainteresowanie nauką oraz wykazujący pozytywną postawę wobec nauki, co w dalszej perspektywie przełoży się na osiąganie przez niego lepszych wyników w nauce.

Cele:

- Wypracowanie nowego modelu nauczania w oparciu o rozwiązania zastosowane w krajach skandynawskich i amerykańskich.
- Podniesienie zainteresowania i poziomu wiedzy wśród uczestników programu w zakresie przedmiotów egzaminacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotów matematyczno-przyrodniczych.
- Przeprowadzenie pilotażowych badań dotyczących adaptacji innowacyjnych metod w polskiej szkole.

Przygotowania do wdrożenia innowacji pedagogicznej trwały 3 lata i obejmowały szereg działań. Najważniejsze to ukończenie kursu 4 MAT przez autorki innowacji, przygotowanie oraz przeprowadzenie wielu szkoleń dla nauczycieli, przygotowanie autorskich konspektów i materiałów (w Polsce model lekcji 4MAT jest nieznanym). Badaniu poddana została klasa 1e (informatyczna), zwana klasą eksperymentalną, w której nauczyciele pracowali metodami aktywizującymi, zgodnymi z założeniami konstruktywizmu oraz klasa 1c (przyrodnicza), zwana grupą kontrolną (metody pracy preferowane przez uczących w tej klasie nauczycieli). Badaniem objęto przedmioty: fizyka, angielski, biologia, matematyka, historia, j. polski. W raporcie przedstawiono wyniki badań z następujących przedmiotów: fizyka, j. angielski, biologia, historia.

HARMONOGRAM BADAŃ

Badanie pilotażowe innowacyjnych metod nauczania odbywało się zgodnie z ustalonym harmonogramem pod nadzorem merytorycznym pracownika naukowego pani doktor Beaty Bajcar z SWPS z Wrocławia.

Etap 1

Na podstawie autorskich materiałów autorki innowacji przeprowadziły szereg warsztatów dla nauczycieli.

Etap 2

Utworzono dwie klasy pierwsze w roku szkolnym 2013/2014, które składają się z uczniów pozostających w możliwie podobnej sytuacji: dydaktycznej, wychowawczej, materialnej.

Etap 3 Pretest

Zdiagnozowano potencjał uczniów na podstawie:

- testów diagnostycznych z fizyki, matematyki, biologii, polskiego, historii przygotowanych przez nauczycieli Gimnazjum nr 2 im. Marii Skłodowskiej - Curie w Polkowicach
- testów diagnostycznych z języka angielskiego przygotowanych przez Wydawnictwo Pearson pod kierunkiem profesora Hanny Komorowskiej (diagnoza ogólnopolska)
- ankiety badającej poziom motywacji, stopień zainteresowania poszczególnymi przedmiotami, kompetencje kluczowe w zakresie umiejętności uczenia się, potencjał uczniów po szkole podstawowej na podstawie uzyskanych ocen na świadectwie.

Etap 4 Postest

Przeprowadzenie testów diagnostycznych i ankiet w klasach objętych badaniem.

Etap 5

Ewaluacja programu przygotowana przez autorki innowacji oraz odczytana na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w dniu 27.06.2014 r.

PROBLEMY I HIPOTEZY BADAWCZE

Uczniowie rozwiązują zadania w sposób mechaniczny stosując wyuczone algorytmy. Dokonują zerojedynkowych oszacowań swoich umiejętności (umiem rozwiązać – nie umiem). Jeżeli uczeń na początku szacuje, że nie potrafi rozwiązać zadania, porzuca zamiar jego rozwiązania nie czytając treści (analizując wyniki egzaminu widać sporą grupę uczniów, która nie podejmuje próby rozwiązania zadań otwartych). W ostatnich latach zaobserwowano tendencje spadkowe w rozwiązanych zadaniach zamkniętych, które mają złożoną formę na egzaminie gimnazjalnym tzw. „Zamkniętych zadań otwartych”. Jest to obszar zadań, które ocenia się jako trudny. Ma on na celu wyeliminowanie typowego „strzelania,” a przy okazji badana jest nie tylko wiedza ucznia, ale również jego umiejętności.

Na potrzeby badania określono dwa pytania badawcze.

P1: Jaki wpływ na poziom wyników testu diagnostycznego po klasie pierwszej ma instruktażowy model lekcji 4MAT?

P2: Jak instruktażowy model lekcji 4MAT wpływa na postawę wobec nauczanego przedmiotu?

Od wielu lat są przeprowadzane na całym świecie badania wpływu 4MAT na osiągnięcia uczniów wyniki testów. Jednym z powodów, dla których podjęto się przeprowadzenia badań w tym obszarze jest przyjęcie opinii, że procesy uczenia mogą być rozwijane i udoskonalane zgodnie z potrzebami ucznia co przyczynia się do poprawy wielu kompetencji kluczowych a tym samym wyniku testu.

Postawiono dwie hipotezy:

H1 Lekcje prowadzone modelem 4MAT wpływają na zmianę postawy wobec nauczanego przedmiotu. Uczniowie, którzy uczestniczyli w lekcjach prowadzonych modelem 4MAT częściej pozytywnie oceniali nauczany przedmiot niż uczniowie, którzy uczeni byli metodą tradycyjną.

H2: Istnieje zależność między nabyciem kompetencji kluczowych przez uczniów uczestniczących w lekcjach zgodnych z instruktażowym modelem 4MAT a wynikiem testu diagnostycznego po klasie pierwszej. Uczniowie którzy uczestniczyli w lekcjach prowadzonych modelem 4MAT (rozwój kompetencji kluczowych) osiągną istotnie lepsze rezultaty na teście diagnostycznym niż uczniowie, którzy uczeni byli metodami tradycyjnymi.

Prezentowana procedura badawcza została zaprojektowana w celu weryfikacji tak postawionych hipotez.

OPIS ZMIENNYCH.

Poniżej wypisano zmienne zależne. Wartości zmiennych określały osoby sprawdzające prace uczniów.

- zadanie rozwiązane – zmienna opisująca czy uczeń rozwiązał zadanie poprawnie na teście czy nie (ewentualnie wcale nie podjął rozwiązania).
- próba rozwiązania – czy uczeń wypisał wzory istotne dla rozwiązania, potrafił podstawić dane, manipulował przy rozwiązaniu czy wypisane wzory były nieistotne dla zadania, brak podstawienia danych, brak zapisu jakichkolwiek informacji istotnych dla zadania.
- zapisanie informacji – czy uczeń zapisał informacje istotne dla zadania, czy pozostawiał puste miejsce.
- rysunek – czy uczeń rozrysował problem, wspomagał się rysunkiem czy brak było jakiegokolwiek rysunku związanego z danym zadaniem.

Zmienną niezależną: wiedza i umiejętności szkolne, kompetencje kluczowe.

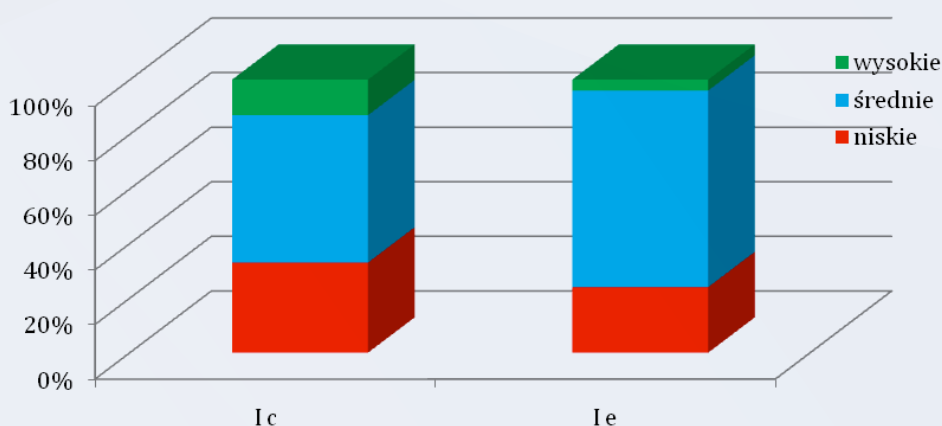
OPIS GRUP: KONTROLNEJ I EKSPERYMENTALNEJ

Badanie przeprowadzono w Gimnazjum nr 2 w Polkowicach. W badaniu wzięło udział 48 uczniów z równoległych klas pierwszych. Nauczanie w grupie eksperymentalnej liczącej 24 uczniów odbywało się w oparciu o model 4MAT, a w grupie kontrolnej liczącej 24 uczniów lekcje prowadzone były w sposób tradycyjny. Dobór do klas odbywał się w sposób losowy przy założeniu, że średni wynik na sprawdzianie po szkole podstawowej w każdej klasie będzie zbliżony oraz, że uczniowie średnio otrzymają podobne oceny końcowo roczne po szkole podstawowej.

Potencjał uczniów na wejściu (Wyniki uczniów klas 1 po Szkole Podstawowej)

L.p.	Klasa	świadectwo z czerwonym paskiem	Liczba punktów ze sprawdzianu po SP	%	Stanin
1	Kontrolna	4	21	52	4
2	Eksperymentalna	1	20,4	49	4

Potencjał po szkole podstawowej w klasie eksperymentalnej I e i klasie kontrolnej I c

Na podstawie wyżej wymienionych danych dobór do poszczególnych grup spełniał warunki porównania. Średnia klas jak i wynik testu po klasie szóstej były podobne w obu grupach, kontrolnej i eksperymentalnej. Chociaż średni wynik z testu po szóstej klasie był większy w grupie kontrolnej. W grupie kontrolnej czterech uczniów ukończyło 6 klasę z wyróżnieniem a w grupie eksperymentalnej tylko jeden uczeń ukończył klasę szóstą otrzymując „świadectwo z czerwonym paskiem” Przeważająca jest również w klasie eksperymentalnej liczba uczniów z opiniami o trudnościach w nauce, ADHD, dysleksji, dysgrafii. Wśród uczniów grupy eksperymentalnej i kontrolnej byli uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, których specyficzne trudności w uczeniu się, przejawiają się w rozmaitych dziedzinach wiedzy i umiejętnościach szkolnych, np.: czytaniu, pisaniu, nauce języków obcych czy matematyki. W klasie eksperymentalnej jest 7 uczniów z opiniami o dostosowaniu nauczania do ich możliwości i jeden z orzeczeniem o kształceniu specjalnym co stanowi 30 %. W klasie kontrolnej jest 3 uczniów z opiniami PPP co stanowi 13 %.

OPIS PROCEDURY NAUCZANIA PRZEZ DOŚWIADCZENIE

W instruktażowym modelu lekcji 4Mat wzięło udział 24 uczniów klasy I gimnazjum. Zajęcia odbywały przez okres 10 miesięcy. Podstawowym założeniem był wzrost kompetencji kluczowych u uczniów, a co za tym idzie podniesienie efektów nauczania. Nie należy zapominać bowiem, że w trakcie zajęć uczniowie mieli po prostu opanować materiał wynikający z programu nauczania. Założono, że kompetencje kluczowe ułatwią osiągnięcie tego celu, co w istocie miało miejsce. Założony wzrost kompetencji kluczowych zawierał: kształcenie umiejętności monitorowania własnej wiedzy; bycie skutecznym; poznanie technik graficznych ułatwiających analizę tekstu i zadań otwartych, selekcję i porządkowanie informacji oraz łatwiejsze ich zapamiętywanie; opanowanie strategii heurystycznych. Rozwijane podczas lekcji kompetencje kluczowe w zakresie uczenia się koncentrowały się na kształceniu zdolności konsekwentnego i wytrwałego uczenia się. Obejmowały one świadomość własnego procesu uczenia się i potrzeb w tym zakresie, identyfikowanie własnych możliwości i zdolności do pokonywania przeszkód.

Przyjęte elementy instruktażowe lekcji wymuszały na uczniach samodzielne realizowanie doświadczeń, wysoką aktywność w opracowywaniu wyników i treści, zwiększały refleksyjność nad własną wiedzą. Uczeń na lekcjach: doświadczał, reflektował, przewidywał, planował, monitorował i ewaluował swoją wiedzę przechodząc przez pełny cykl 4Mat.

WYNIKI BADAŃ PO ROKU NAUCZANIA WEDŁUG MODELU LEKCJI 4MAT

Uczniowie klasy eksperymentalnej i kontrolnej pisali we wrześniu pretest i w maju posttest. Wszystkie testy przygotowane zostały przez nauczycieli Gimnazjum nr 2. Wyjątkiem są testy z języka angielskiego. Uczniowie pisali 2 testy diagnostyczne przygotowane przez wydawnictwo Pearson pod kierunkiem profesor Hanny Komorowskiej. Jest to związane z przystąpieniem Gimnazjum nr 2 im. Marii Skłodowskiej – Curie do ogólnopolskiej diagnozy z języka angielskiego we wrześniu 2013 roku, która pozwala na zdiagnozowanie potencjału uczniów po SP oraz obserwację postępów uczniów w trzyletnim cyklu nauczania i porównywanie wyników poszczególnych uczniów na tle klasy, szkoły oraz populacji. Diagnoza składała się z 2 testów:

- gramatyczno- leksykalnego (badanie stopnia opanowania zagadnień gramatycznych oraz leksykalnych z podstawy programowej dla SP) składającego się z zadań zamkniętych oraz otwartych. Za test uczeń mógł otrzymać 40 punktów.

- testu umiejętności badającego umiejętność czytania, słuchania, pisania oraz zakres posługiwania się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych oraz ortograficznych). Za test uczeń mógł otrzymać 30 punktów.

Wyniki z angielskiego

Porównanie wyników grup na tle wyników populacji (26 696 uczniów piszących test w całej Polsce) w poszczególnych testach.

	Pretest – gramatyczno-leksykalny	Pretest – umiejętności	Test po roku nauki – gramatyczno-leksykalny	Test po roku nauki – umiejętności
Kontrolna	30%	37%	38%	29%
Eksperymentalna	28%	44%	42%	41%
Populacja	42%	50%	49%	44%

Z tabeli (wszystkie dane pochodzą ze strony diagnozy wydawnictwa Pearson) wynika, że w klasie eksperymentalnej nastąpił większy przyrost wiedzy w teście gramatyczno – leksykalnym (+14%) niż w klasie kontrolnej (+8%) i populacji (+7%).

W teście umiejętności nastąpił spadek wyników zarówno w populacji, jak i we wszystkich klasach w szkole. Jednak spadek ten w klasie poddanej innowacji (-3%) jest mniejszy niż w klasie kontrolnej (-8%) czy populacji (-6%).

W testach zbadana została znajomość gramatyki, słownictwa, umiejętność słuchania i czytania ze zrozumieniem oraz umiejętność pisania wypowiedzi pisemnej. Najważniejsze dla przeprowadzających badanie było zadania otwarte (umiejętność pisania wypowiedzi) gdyż eliminowało ono przypadkowe „strzelenie” prawidłowej odpowiedzi i pokazywało stosunek uczniów do podejmowania wysiłku.

Porównanie wyników grup na tle wyników szkoły i populacji (wypowiedź pisemna)

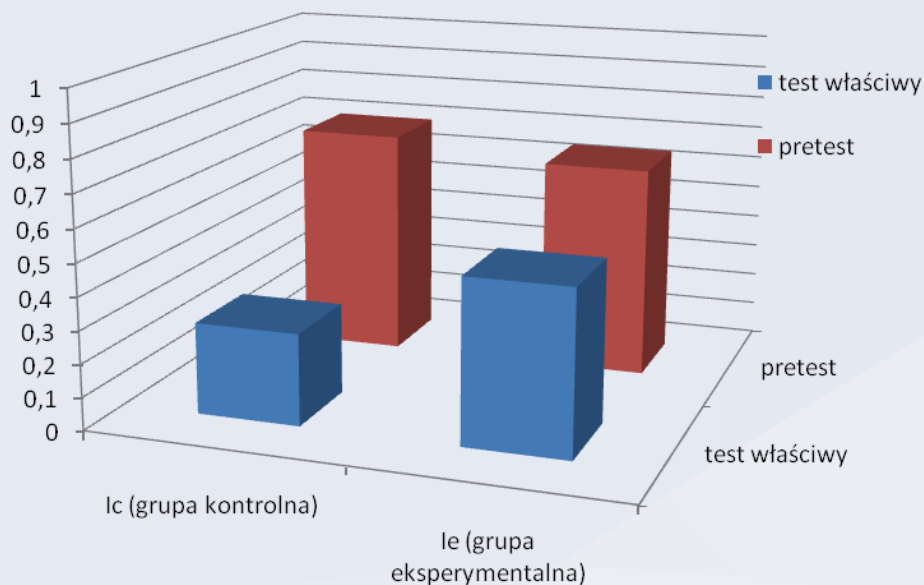
Kontrolna	21%
Eksperymentalna	45%
Szkoła	31%
Populacja	37%

Znacznie lepiej umiejętność pisania opanowała klasa poddana innowacji (1e) osiągając wynik znacznie wyższy niż szkoła i populacja. Grupa kontrolna uzyskała wynik zaledwie 21%. Prawie połowa uczniów w tej grupie nie podjęła próby napisania e-maila (47%). W klasie eksperymentalnej wszyscy uczniowie przystąpili do rozwiązania zadania i tylko 26% z nich (5 uczniów) otrzymało za nie zero punktów (w klasie kontrolnej aż 73%).

Wyniki z fizyki

Wyniki pretestu i posttestu w grupie eksperymentalnej i kontrolnej

Wśród zmiennych najważniejsza jest oczywiście zmienna „rozwiązanie zadania” i to związek pomiędzy tą zmienną a kompetencjami kluczowymi nabytymi dzięki uczestniczeniu w instruktażowych lekcjach 4Mat dotyczy hipotezy H2.

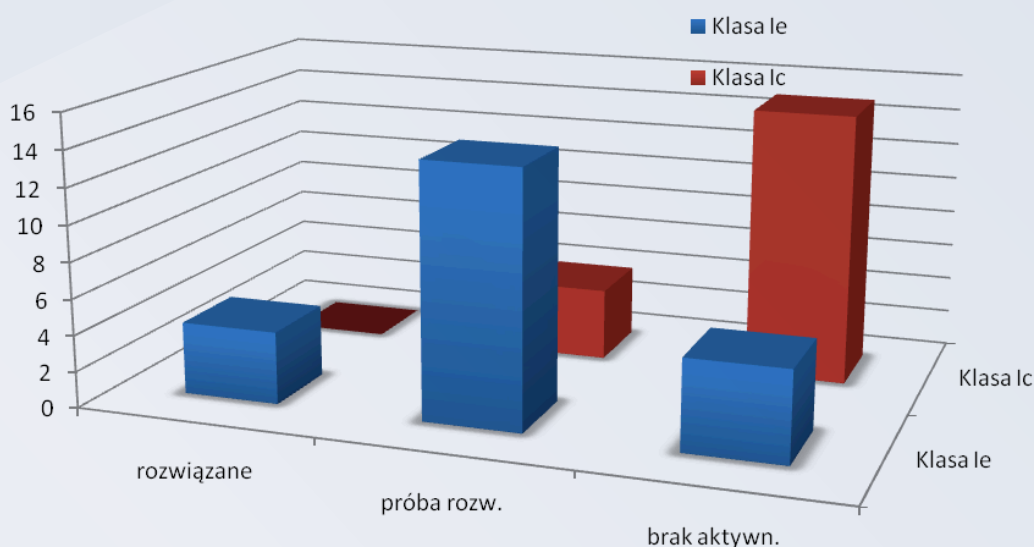
Na podstawie przytoczonych wyników można stwierdzić, że uczniowie w grupie eksperymentalnej lepiej poradzi sobie z testem uzyskując łatwość 0,44 natomiast w grupie kontrolnej łatwość wyniosła 0,24. Warto podkreślić, że część zadań zaliczonych do najtrudniejszych dla uczniów obejmowała materiał, który wymagał pewnych złożonych umiejętności matematycznych, stosowania algorytmów, analizowania zadania z treścią.

Te same treści w odmienny sposób - zróżnicowanie w grupie eksperymentalnej i kontrolnej.

Test z fizyki został tak skonstruowany aby badał tę samą umiejętność (uczeń oblicza gęstość ciała) wynikającą z podstawy programowej w dwóch zadaniach testowych (zadanie 2 i zadanie 8) w odmienny sposób. Dzięki temu można było pokazać, że:

- Zadanie 2 (zamknięte), gdzie uczeń musiał jedynie ocenić poprawność odpowiedzi (nie wymagało ono od ucznia uzasadnienia swojej oceny) lepiej wypadło w grupie eksperymentalnej. To mogło mieć również przełożenie na rozwiązanie zadania otwartego, gdyż uczniowie w grupie eksperymentalnej istotnie lepiej zapamiętali informacje związane z badaną umiejętnością wynikającą z podstawy programowej.
- Zadanie 8 było zadaniem otwartym. Badało ono umiejętności złożone, uczeń nie znał propozycji odpowiedzi, powinien ją od początku do końca wymyślić. Bardziej złożona formuła zadań i wynikająca z tego łatwość świadczą o tym, że uczniowie w grupie kontrolnej znacznie częściej unikają konfrontacji z zadaniami pozornie przekraczającymi ich kompetencje. Na podstawie wyników łatwo zaobserwować, że zadania bardziej skomplikowane, czy o nietypowej konstrukcji (w tym zadania otwarte) wypadły istotnie lepiej w grupie eksperymentalnej.

Porównanie zaangażowania na teście uczniów z klasy eksperymentalnej (IE) i kontrolnej (IC).

Wyniki z biologii.

Lekcje z biologii w klasie Ie (eksperymentalnej) odbywały się zgodnie z założeniem instruktażowego modelu 4MAT 2 razy w tygodniu. Zajęcia w klasie Ic (kontrolnej) prowadzone były metodami tradycyjnymi 3 razy w tygodniu. Klasa kontrolna jest klasą przyrodniczą stąd zwiększona liczba godzin biologii w stosunku do grupy eksperymentalnej. Uczniowie z klasy eksperymentalnej napisali test diagnostyczny na tym samym poziomie co uczniowie w klasie Ic. Łatwość testu z biologii dla klasy Ic - 0,5; Ie - 0,49. Mimo, że różnica w punktacji osiągnięć grupie eksperymentalnej i kontrolnej jest zbliżona to wynik ten jest znacznie na korzyść grupy eksperymentalnej z uwagi na mniejszą liczbę godzin zajęć tygodniowo. Na podstawie wyników testu można wywnioskować, że uczniowie z klasy eksperymentalnej częściej próbowali rozwiązać zadania posługując się rysunkiem jako strategią radzenia sobie z trudnościami zadań. Warto zwrócić uwagę, że uczniowie wykonywali rysunki podczas rozwiązywania zadań zarówno zamkniętych jak i otwartych.

Wyniki z historii

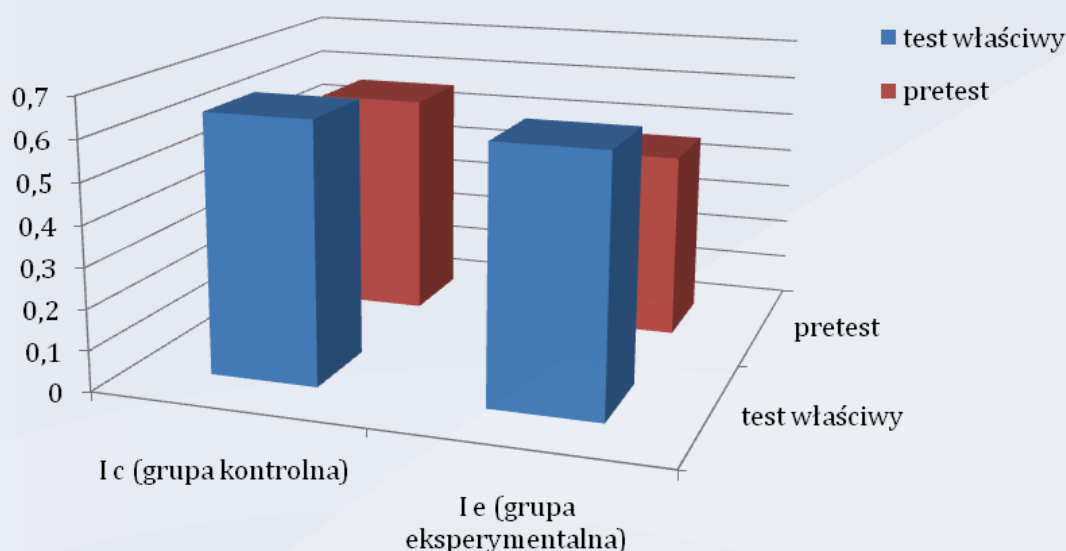
Lekcje z historii w klasie Ie (eksperymentalnej) odbywały się jeden raz w tygodniu. Nauczyciel pracował zgodnie z założeniem instruktażowego modelu lekcji 4MAT w klasie eksperymentalnej. Uczniowie poznawali techniki uczenia się, rozwijane były kompetencje kluczowe. Pierwszy rok pracy modelem lekcji 4MAT sprawił nauczycielowi sporo trudności, jak sam twierdził, najgorsze było przestawienie się na nowy sposób nauczania. Dlatego prowadząc lekcje stosował czasami jedynie wybrane elementy modelu 4MAT. Budując swój warsztat pracy od podstaw nauczyciel osiągnął przyrost wiedzy w klasie eksperymentalnej Ie istotnie wyższy od klasy kontrolnej Ic.

Uczniowie z klasy eksperymentalnej napisali test diagnostyczny na prawie tym samym poziomie co uczniowie w klasie Ic. Łatwość testu z historii dla klasy Ic - 0,64; Ie - 0,62. Mimo, że różnica w punktacji osiągnięć w grupie eksperymentalnej i kontrolnej jest zbliżona to wynik ten jest znacznie na korzyść grupy eksperymentalnej. Wynika to z dwóch powodów:

- większy przyrost wiedzy w porównaniu z pretestem (test diagnostyczny w grudniu) można odnotować w klasie eksperymentalnej Ie (rysunek 3)
- trzech uczniów z klasy kontrolnej, którzy osiągnęli słabe wyniki nauczania nie podeszło do testu diagnostycznego, co miało wpływ na wynik końcowy testu.

Wyniki pretestu i posttestu z historii w grupie eksperymentalnej i kontrolnej.

Celem badań było nie tylko określenie przyrostu wiedzy ale również określenie umiejętności uczniów w badanych obszarach kompetencji kluczowych. Wymagało to przygotowania testu, który sprawdzałby nie tylko wiedzę i umiejętności w odniesieniu do podstawy programowej, ale również umiejętności w zakresie wybranych kompetencji kluczowych. Testy diagnostyczne z historii zawierały zadania zamknięte co stanowi trudność w ewaluacji skuteczności modelu 4MAT w zakresie kompetencji kluczowych. Aby można było dokonać oceny kompetencji zadanie na teście musi „stworzyć” sytuację, w której uczeń będzie miał sposobność zademonstrować wiedzę, umiejętności podczas konkretnego działania, mieć wystarczającą motywację do podjęcia próby jego rozwiązania, stosować rozmaite strategie radzenia sobie z trudnościami. W zadaniu zamkniętym uczeń ma jedynie ocenić poprawność odpowiedzi. Nie wymaga się od niego żadnego uzasadnienia swojej oceny. Jest to sytuacja, w której uczeń może rozwiązać zadanie przez przypadek i nie wymaga to od niego konfrontacji z własną niewiedzą. Przedstawione wyniki prezentują jedynie przyrost wiedzy z historii w danej klasie.

Wyniki ankiet

W celu zbadania stosunku uczniów do przedmiotu posłużono się kwestionariuszem „Moja postawa wobec przedmiotu” Badanie przeprowadzono w klasie eksperymentalnej i kontrolnej w czerwcu. Na podstawie wyniku kwestionariusza można stwierdzić, że uczniowie w klasie eksperymentalnej znacznie częściej zgadzają się ze stwierdzeniem, że nauczyciel dobrze tłumaczy lekcje, częściej również oceniają lekcje jako interesujące i zgadzają się z poglądem, że nauczany przedmiot przyda im się w życiu.

OGÓLNE WNIOSKI

Przytoczone wyniki testów oraz ankiet dowodzą, że model lekcji 4MAT ma istotny wpływ na zmianę podejścia uczniów do nauki i osiąganie przez nich wyższych wyników dydaktycznych. W klasach pierwszych poddanych innowacji nie odnotowano wzrostu wyników na wszystkich przedmiotach objętych badaniem. Związane jest to z tym, że nauczyciele mieli za mało czasu na wdrożenie całego modelu lekcji (sami dopiero się go uczyli) i eksperymentowali z wybranymi przez siebie elementami. Autorki programu innowacji o rok dłużej testowały model lekcji 4MAT w różnych klasach (w tym klasach, które pisały w roku szkolnym 2013/2014 egzamin gimnazjalny). Należy również zauważyć, że innowacja (w klasach pierwszych) prowadzona była w trudnym dla uczniów okresie (zmiana szkoły) i w krótkim czasie (9 miesięcy). Uczniowie muszą przyzwyczać się do nowego sposobu nauki i większej samodzielności. Zmiana postawy z biernej na aktywną wymaga czasu. Jednak stosowanie modelu lekcji 4MAT oznacza przede wszystkim konieczność zmiany podejścia do nauczanego przedmiotu u nauczyciela. 4MAT wymaga od nauczyciela znacznie większego zaangażowania i kreatywności niż prowadzenie zajęć w sposób „tradycyjny”. Prawdę mówiąc wymaga on budowania przez nauczyciela od podstaw nowego warsztatu pracy.

Raportem z przeprowadzonej innowacji zainteresował się doradca metodyczny z WCDN Wrocław pani Lilianna Zabierowska. W rezultacie autorki innowacji przeprowadziły szkolenie dla nauczycieli przedmiotów przyrodniczo –matematycznych na konferencji we Wrocławiu (uczestniczyło w nim około 60 nauczycieli, w tym nauczyciele z Polkowic) oraz przedstawiły wyniki badań z przeprowadzonej innowacji na międzynarodowej konferencji w Zakopanem. We współpracy z panią doktor Beatą Bajcar z SWPS oraz panią Lilianną Zabierowską z Wrocławia planowane jest przeprowadzenie badań instruktazowego modelu lekcji na większą skalę.

Agnieszka Kielar, Agnieszka Jastrzębska

GODNE UWAGI

ZACHOWANIA PRESUICYDALNE (PRZEDSAMOBÓJCZE) I SUICYDALNE (SAMOBÓJCZE) DZIECI I MŁODZIEŻY

Uwzględniając zapotrzebowanie nauczycieli na poszerzenie wiedzy w tematyce zachowań samobójczych oraz nabycie umiejętności dostrzegania niepokojących objawów wśród dzieci i młodzieży zagrożonej tym zjawiskiem, a także umiejętność szybkiego prawidłowego reagowania przez otoczenie, przygotowałam te materiały licząc, że przyczynią się one do zmniejszenia ilości zachowań o takim charakterze.

To prawda, że nie wszystkim samobójstwom można zapobiec, ale prawdą jest też to, że większości można.

I. WSTĘP :

Zespół presuicydalny – zespół przedsamobójczy to szczególny stan emocjonalny polegający na skierowaniu myśli i dążeń do spraw związanych ze śmiercią i samobójstwem, przekonaniu o funkcjonowaniu w sytuacji bez wyjścia i braku możliwości uzyskania pomocy.

Samobójstwo to proces stanowiący ciąg reakcji fizycznych i psychicznych składających się na tzw. zachowanie samobójcze, które istnieje od momentu, gdy w świadomości człowieka pozbawienie siebie życia pojawia się jako cel działania.

Na samobójstwo składają się :

1. Myśli.
2. Tendencje.
3. Decyzja samobójcza.
4. Końcowy akt samobójczy.

II. OBJAWY ZESPOŁU PRESUICYDALNEGO :

- Osoba jest przekonana, że znajduje się w sytuacji bez wyjścia.
- W zachowaniu dominuje lęk, bezradność, widzenie świata w czarnych barwach.
- Działania w kierunku autoagresji, agresja na zewnątrz jest hamowana.
- Osoba jest przekonana o swojej mniejszej wartości.
- Często przyjmuje postawę rezygnacyjną.
- W funkcjonowaniu dominuje sfera emocjonalna, racjonalne myślenie jest spychane na dalszy plan.
- Występuje zawężenie stosunków międzyludzkich.
- Osoba czuje się osamotniona, odizolowana, opuszczona i niezrozumiana.
- Ucieczka od realnych trudności w świat fantazji i rozważań o śmierci i samobójstwie.
- Wypowiadane są myśli o samobójstwie i swojej śmierci.
- Osoba porządkuje swoje sprawy, np.: pisze testament lub szuka pojednania ze swoimi dawnymi nieprzyjaciółmi.

III. MOTYWY SAMOBÓJSTW MŁODYCH LUDZI :

- Model depresyjny – skłonność do samobójstwa jest rodzajem choroby i jako taka powinna być leczona.
- Model stresowy – wskazuje na kontekst społeczny:
  - Zemsta – złość i wrogość połączone z pragnieniem wzbudzenia w innych poczucia winy i impulsywnością
  - Izolacja – osoba czuje się niezdolna do dopasowania się do grupy, uważa, że nikogo nie obchodzi i nikt po niej nie będzie płakał
  - Beznadziejność – poczucie uwięzienia w sytuacji, nad którą człowiek nie ma kontroli (ciąża, przemoc, alkoholizm w rodzinie, rozwód rodziców)
  - Niepowodzenie - często wyolbrzymione
  - Strata – najpoważniejsza przyczyna samobójstw. Obiekt straty może być realny(śmierć, rozstanie), symboliczny (poczucie własnej wartości, cel w życiu) lub wyimaginowany
  - Wahania nastroju

IV. SYGNAŁY OSTRZEGAWCZE WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY ZAGROŻONEJ SAMOBÓJSTWEM:

- Zachowanie w szkole – utrata zainteresowania szkołą, nieobecności, gorsze stopnie, senność, rozkojarzenie, drażliwość, tematyka śmierci w pracach pisemnych i plastycznych
- Relacje interpersonalne – izolowanie się, zrywanie przyjaźni, rozdaje rzeczy, osoba nie chce być dotykana
- Zachowanie w domu – utrata zainteresowania wyglądem własnym, gwałtowna zmiana wagi ciała, blizny i inne ślady samookaleczeń, zmiana godzin snu, możliwe ucieczki z domu
- Inne sygnały w zachowaniu – zachowania nierozważne, niebezpieczne, zmiana nastroju, kompulsywna wesołość, wypowiedzi o śmierci bezpośrednie i pośrednie

V. CZYNNIKI ZWIĘKSZAJĄCE RYZYKO ZACHOWAŃ SAMOBÓJCZYCH :

1. PSYCHOLOGICZNE:

- Zespoły depresyjne
- Negatywne zaburzenia poznawcze
- Natrętne negatywne myśli
- Negatywna kontrola wewnętrzna
- Nadmierny samokrytycyzm
- Mała skuteczność
- Oczekiwanie porażki
- Niska samoocena
- Obwinianie się
- Zachowania autoagresywne
- Nadużywanie alkoholu, zażywanie narkotyków
- Perfekcjonizm
- Niedojrzałe lub dysfunkcyjne mechanizmy obronne

2. SPOŁECZNE :

- Porażka
- Niepowodzenia szkolne
- Problemy w domu
- Zawód miłosny

3. RODZINNE :

- Przemoc domowa, zwłaszcza psychiczna i seksualna
- Faktyczna lub symboliczna nieobecność ojca
- Alkoholizm ojca
- Ciężka choroba lub śmierć kogoś z rodziny, zwłaszcza samobójcza
- Oddanie dziecka pod opiekę instytucji, np. domu dziecka
- Stawianie dziecku nieadekwatnych do jego możliwości wymagań
- Wzajemne oskarżanie się rodziców i podważanie autorytetu
- Brak opieki nad dzieckiem
- Dostarczanie negatywnych wzorców postępowania przez rodzinę patologiczną

VI. POMOC PSYCHOLOGICZNA DLA OSÓB W SYTUACJI ZAGROŻENIA SAMOBÓJSTWEM:

- Zapewnienie bezpieczeństwa
- Dostarczenie wsparcia
- Ocena stanu i rozmiaru kryzysu
- Określenie problemu kryzysowego
- Analiza możliwości poradzenia sobie z kryzysem
- Sformułowanie planów
- Uzyskanie zobowiązania (plan działania, możliwe rozwiązania sytuacji trudnej)

VII. WSKAZÓWKI DO POSTĘPOWANIA DLA OTOCZENIA:

- Wsparcie otoczenia
- Rozpoznawanie czynników ryzyka, sygnałów wołania o pomoc
- Akceptacja osoby i jej problemu, wzmacnianie poczucia wartości osoby, wyzwalanie jej z poczucia winy, rozpacz i perfekcjonizmu
- Programy profilaktyczne już na poziomie przedszkola, badania dzieci i postaw wychowawczych rodziców
- Kierowanie do specjalistycznych ośrodków pomocy : poradnie zdrowia psychicznego, poradnie psychologiczno – pedagogiczne, ośrodki interwencji psychologicznej.

*Opracowała:
Jolanta Wdowiak-Konkolska – psycholog*

Bibliografia:

1. Badura-Madej Wanda: Kryzysy i interwencja kryzysowa w terapii dzieci i młodzieży w „Psychiatria dzieci i młodzieży” pod red. Ireny Namysłowskiej. - Warszawa: Wydaw. Lekarskie PZWL 2004
2. Kozak Stanisław: Samobójstwa dzieci i młodzieży w „Patologie wśród dzieci i młodzieży : leczenie i profilaktyka.” - Warszawa: Difin 2007
3. Lipczyński Andrzej: Kryzys zagrożenia życia w „Psychologiczna interwencja w sytuacjach kryzysowych”. - Warszawa: Difin 2007
4. Płużek Zenomena: Motywacje prób samobójczych w „W stronę...życia”. - Kielce: Jedność 1996

Projekt edukacyjny – Jak pracować z dzieckiem zdolnym?

PRZEJAWY ZDOLNOŚCI

Już od najmłodszych lat możemy zaobserwować między dziećmi duże, wyraźne różnice indywidualne. Dotyczą one szybkości i poprawności myślenia, bogactwa i oryginalności pomysłów, tempa i łatwości wykonywania różnych działań, a także gry na instrumencie muzycznym, rysowania, malowania, wykonywania precyzyjnych czynności rękodzielniczych. Różnice te określa się mianem zdolności.

W psychologii wyróżnia się następujące rodzaje zdolności:

- **zdolności ogólne** określane jako inteligencja,
- **zdolności kierunkowe** zwane też zdolnościami specjalnymi lub uzdolnieniami np. uzdolnienia matematyczne, artystyczne, językowe; najwyższy stopień tego rodzaju uzdolnień określa się mianem talentu,
- **zdolności twórcze** rozumiane jako umiejętność znajdowania wielu różnych i oryginalnych rozwiązań zadań i problemów.

Rozwój zdolności wiąże się z prawidłowościami rozwoju psychicznego. W miarę upływu lat różnicują się one i pojawiają się coraz bardziej wyspecjalizowane grupy zdolności. Najwcześniej pojawiają się zdolności matematyczne oraz plastyczne. W okresie przedszkolnym wyraźnie można zauważyć zróżnicowanie w zakresie zdolności motorycznych przejawiające się jako zdolności motoryczno - rytmiczne lub motoryczno - techniczne. Zaobserwować można także zdolności literackie.

Od czego zależy rozwój zdolności?

Na rozwój zdolności istotny wpływ ma dom rodzinny dziecka oraz wspierająca rozwój atmosfera w przedszkolu, szkole.

Jak rozwijają się zdolności?

Rozwój zdolności jest ściśle związany z etapami rozwoju dziecka. Najwcześniej, pojawiają się zdolności matematyczne i artystyczne, zwłaszcza muzyczne i plastyczne.

Zdolności rozwijają się niezależnie od rozwoju fizycznego dzieci. Niepełnosprawnych może charakteryzować taki sam poziom zdolności jak dzieci zdrowe.

SYMPTOMY ZDOLNOŚCI

Symptomy zdolności dzieci w wieku przedszkolnym to:

- łatwość zapamiętywania i uczenia się rzeczy nowych, natychmiastowe rozumienie poleceń i zadań,
- zadawanie dużej ilości pytań, zainteresowanie światem, bystrość obserwacji i spostrzegawczość,
- wykonywanie zadań umysłowych z przyjemnością, umiejętność skupienia uwagi przez dłuższy czas na wybranym obiekcie zainteresowań,
- wymyślanie nowych zabaw, opowiadań, zdarzeń realnych i abstrakcyjnych,

- ciekawe i oryginalne pomysły, bogata wyobraźnia,
- wyrażanie myśli i emocji w różnej formie, np. werbalnej, plastycznej, muzycznej,
- potrafią bronić swoich racji.

Cechy dziecka przejawiającego zdolności w kierunku matematyki

- ma szerokie zainteresowania, a zwłaszcza w kierunku nauk ścisłych,
- chętnie eksperymentuje i wymyśla ciekawe doświadczenia,
- konsekwentnie dąży do celu,
- wyciąga logiczne wnioski,
- ma mocno rozwiniętą wyobraźnię,
- ma dobrą pamięć i szybko się uczy,
- jest spostrzegawczy i szybko kojarzy fakty,
- interesuje się różnymi zjawiskami, potrafi zaskakiwać olbrzymią wiedzą,
- pracuje szybko i sprawnie, wyprzedzając kolegów z grupy,
- potrafi długo skupić się nad problemem,
- potrafi myśleć logicznie,
- chętnie bierze udział w zajęciach, zabawach, w których może się popisać posiadaną wiedzą,
- dobrze planuje swoją pracę,
- ma zdolności manualne, lubi układać puzzle, klocki.

Cechy dziecka przejawiającego zdolności muzyczne

- szybko uczy się nowych piosenek, zna ich dużo,
- łatwo zapamiętuje nowo poznane melodie,
- jest bardzo rytmiczne, rytmicznie porusza się i tańczy,
- potrafi odtworzyć trudny rytm,
- często śpiewa i nuci melodie znanych piosenek,
- interesuje się muzyką, często słucha różnej muzyki,
- chętnie bierze udział w zajęciach rytmicznych,
- rozpoznaje różne dźwięki wysokie i niskie,
- rozpoznaje instrumenty perkusyjne,
- wyraża chęć grania na różnego rodzaju instrumentach,
- pochodzi z muzycznej rodziny,

Cechy dziecka uzdolnionego plastycznie

- często rysuje, maluje na zadane i dowolne tematy,
- wykonuje rysunki bogate w szczegóły i bardzo barwne,

- prace wykonuje starannie i estetycznie,
- jest pomysłowe i oryginalne,
- posiada dużą wyobraźnię twórczą,
- potrafi właściwie rozplanować elementy na obrazku,
- zawsze kończy rozpoczętą pracę,
- ma zdolności manualne, sprawnie posługuje się pędzlem, kredką, nożyczkami,
- interesuje się sztuką, malarstwem,
- jest spokojne, małomówne, czasami nieśmiałe,
- potrafi obserwować otoczenie i dostrzegać otaczające nas piękno, ład czy nieporządek,
- potrafi malować wrażenia wywołane poprzez muzykę, wiersz czy opowiadanie.

JAK RODZICE MOGĄ POMÓC DZIECKU ZDOLNEMU?

Różne są oczekiwania, nastawienia i reakcje rodziców wobec przejawów zdolności dzieci. Już od najmłodszych lat niektórzy rodzice, doceniając u dzieci grzeczność i posłuszeństwo, preferują głównie zachowania mieszczące się standardowych wzorcach świata dorosłych. Dążą oni do tego, aby dzieci były uległe, spełniały ich oczekiwania i podporządkowywały się określonym poleceniom. Niektóre pytania zadawane przez dzieci uważają za “niemądre”, dziwaczne, niepasujące do wieku dziecka, niekiedy wręcz je bagatelizują. W ten sposób rodzice, pragną ochronić dzieci przed trudnościami, blokują ich ciekawość i naturalną potrzebę rozwiązywania problemów.

Zdarzają się również sytuacje, kiedy rodzice chcą zrealizować własne, niespełnione marzenia poprzez dziecko i kształtują je na swój obraz i podobieństwo. Jakby “założyli sobie” mieć dziecko zdolne i skupiają na tym wszelką aktywność, od momentu jego narodzin. Są nadopiekunczy i zdecydowani dać czy zrobić dla niego wszystko. Dziecko jest dla nich “pępkiem świata”, rozwija się wśród nieustannego aplauzu dorosłych i staje się od tego uzależnione.

Zazwyczaj rodzice ci skłonni są do przyspieszania rozwoju poprzez proponowanie dziecku ćwiczeń prowadzących do szybkiego opanowania jakiejś sprawności. Intensywne ćwiczenia mogą wprawdzie prowadzić do opanowania specyficznych sprawności, ale wyniki takich ćwiczeń są zwykle krótkotrwałe i wiążą się z wysokimi kosztami emocjonalnymi, jakie ponosi dziecko. Dziecko wychowywane w takiej atmosferze podejmuje naukę z dużą wiedzą, niekiedy nawet specjalistyczną. Jest wyraźnie nastawione na sukces, ma silną potrzebę osiągnięć. Może mieć skłonność do rywalizacji i dominacji wśród rówieśników, trudno godzi się z obecnością kolegów w klasie, niekiedy okazuje im lekceważenie. Jest pewne siebie, zarozumiałe i lubi dowodzić swoich racji, nie przyjmuje uwag, nawet uzasadnionych. Łatwo popada w konflikty. Niejednokrotnie walczy o wyłączność uwagi nauczyciela. Na lekcjach zadaje dużo pytań odpowiada nie pytane, często nudzi się i bez dystansu sygnalizuje swoje uwagi. Dziecko takie charakteryzuje nadruchliwość oraz chwiejność emocjonalna. W czasie zajęć kreci się, przeszkadza, trudno jest mu usiedzieć na miejscu.

Niektórzy nauczyciele i rodzice nie zwracają uwagi i nie reagują na takie zachowania dziecka, traktując je jako przejaw “genialności”. Często jest również tak, że dziecko nakłaniane przez dorosłych do zachowań zgodnych z wymogami rygoru szkolnego tłumi widoczny napęd ruchowy, ale zarazem następuje stłumienie pędu do wiedzy i zahamowanie aktywności poznawczej.

Najbardziej efektywne jest zindywidualizowane nauczanie ucznia zdolnego lub grupy uczniów zdolnych. Tu dziecko zdolne może realizować indywidualny program nauczania, pozostając we własnym środowisku rówieśniczym. Nie jest on w ten sposób pozbawiony treningu społecznego, ma grupę odniesienia.

Niezmiernie ważna jest akceptacja dziecka, rozumienie jego potrzeb i wsparcia w chwilach nipotrzeb. Warto też poświęcić wiele czasu na rozmowy, wspólne zabawy i spacer. Istotne jest dostrzeganie zainteresowań dziecka, docenienie jego pomysłów i wytworów.

JAK POMÓC DZIECKU ZDOLNEMU ?

Dzieci zdolne pozostają wciąż grupą niedocenianą. Nieprawdą jest dość powszechne funkcjonujący pogląd, że dziecko zdolne poradzi sobie samo. Wbrew temu przekonaniu dzieci zdolne wymagają szczególnej opieki, która uzasadnia chociażby ich indywidualność oraz niezwykłą złożoność ich problemów szkolnych, społecznych i emocjonalnych.

Wychowując i kształcąc dziecko zdolne trzeba mieć świadomość ich cech inności.

- Po pierwsze chodzi o nadpobudliwość intelektualną, która przejawia się w licznych pytaniach dzieci kierowanych do dorosłych. Ich pytania mają charakter głęboko poznawczy, czy też abstrakcyjny. Wprawiają niekiedy dorosłych w zakłopotanie i wywołują złość. Jednak korzyść dla dzieci płynąca z udzielonych odpowiedzi jest znacząca dla ich rozwoju.
- Po drugie, istotne znaczenie ma nadpobudliwość wyobraźniowa. Dzieci tworząc swój świat wewnętrzny posługują się często niezrozumiałym dla otoczenia magicznym językiem, minami i gestem. Jest to prawidłowość rozwojowa dzieci zdolnych. Jednak otoczenie odbiera takie zachowanie jako patologiczne.
- Po trzecie, zaznacza się wyraźnie w tej grupie dzieci nadpobudliwość emocjonalna. Jest to cecha, która najbardziej niepokoi rodziców. Dzieci zdolne mają więcej niezaspokojonych emocji niż inne dzieci. Ponadto rozbieżność rozwoju intelektualnego, twórczego i emocjonalnego jest zdecydowanie wyższa niż u dzieci przeciętnych.
- Po czwarte, nadpobudliwość ruchowa, niezdecydowanie są przejawami nadpobudliwości zmysłowo - sensorycznej. Między innymi kręcenie się w ławce czy nietolerowanie obcisłych ubrań - to przejawy, symptomy indywidualności, a nie złej woli dziecka.
- Po piąte, cecha dzieci zdolnych jest ich nadpobudliwość psychomotoryczna. Określana się ją jako brak skupienia uwagi i dekoncentracje. Bardzo często dzieci zdolne potrafią się zamyślić, rozmawiać w czasie zajęć.

Wszystkie wymienione wyżej cechy indywidualne dzieci zdolnych są prawidłowościami i należy o nich pamiętać wspierając rozwój dziecka. Przedszkole, szkoła i dom odgrywają szczególną rolę w zakresie pobudzania, ujawniania i rozwijania zdolności dzieci. Wychowując dziecko zdolne należy uczyć je na czerpanie przyjemności z pokonywania siebie, a nie pokonywania innych. Do tego przyczynia się praca w grupie, która koryguje negatywne postawy egoistyczne i agresywne zachowania. Dzieci winny nabrać przekonania, że grupa może więcej i dlatego wskazane jest dzielenie się pomysłami i innymi.

JAKIE METODY PRACY MOŻNA STOSOWAĆ W TRAKCIE NAUKI ABY ROZWIJAĆ ZDOLNOŚCI DZIECI ?

Mogą być rozmaite, np.

- stopniowe zwiększanie wymagań, jednak nie przekraczające możliwości ucznia,
- ciekawe prowadzenie zajęć - wprowadzenie inspirujących elementów materiału, wykorzystanie wiadomości pozaszkolnych, prowadzenie zajęć w oparciu o pracę grupową uczniów i samopomoc koleżeńską,
- realizacja indywidualnych programów kształcenia,
- zachęcanie do wymyślania, tworzenia rzeczy w sposób społecznie użyteczny, oryginalny i dotychczas nieznan,
- zachęcanie do konfrontacji wiedzy w konkursach,
- wskazywanie dodatkowych źródeł wiedzy oraz inspirowanie do korzystania z rozmaitych zajęć pozalekcyjnych,
- stwarzanie atmosfery akceptacji zadowolenia z sukcesów, uczenie przyjmowania uwag i radzenia sobie z niepowodzeniami.

ZESTAW ĆWICZEŃ WYKORZYSTYWANYCH NA ZAJĘCIACH WSPOMAGAJĄCYCH ROZWÓJ DZIECI ZDOLNYCH

ĆWICZENIA NA POWITANIE . ĆWICZENIA UŁATWIAJĄCE WZAJEMNE POZNANIE I INTEGRACJĘ GRUPY

- Przedstawienie się przez dzieci - imię i skąd jesteś.
- Chodzimy po sali i witamy się podając sobie ręce.
- Chodzimy po sali i witamy się wykonując ukłon.
- Imiona z piłką - wykrzykujemy imię, osoby do której rzucamy piłkę.
- Obrysowanie swojej dłoni na papierze i wypowiedz - "co tą ręką umiem robić dobrze?"
- Dzielenie się wspomnieniami z wakacji, ferii, z różnych świąt.
- Trzy rzeczy, które lubię, trzy rzeczy których nie lubię.
- Wspólne śpiewanie.
- Wspólny rysunek - każde dziecko zaczyna malować na kartce, po chwili przesuwamy kartkę o jedną osobę w prawo i każdy maluje na rysunku, który otrzymał z lewej strony, dopóki do każdego nie wróci praca, którą zaczynał.
- Dzieci stoją w kręgu. Każdy mówi do sąsiada z prawej strony zdanie: "Gdybym był czarodziejem, dałbym ci..."

ĆWICZENIA ROZLUŻNIAJĄCE, RELAKSUJĄCE

1. "Śmieszne kroki" - jedna osoba pokazuje śmieszny sposób chodzenia, cała grupa naśladuje.
2. Turlanie się po podłodze jak naleśniki.
3. Zabawa w dotykanie koloru - prowadzący mówi nazwę koloru, dzieci starają się odszukać

w pomieszczeniu lub na sobie rzecz w podanym kolorze.

4. Taniec z chusteczka - wszyscy tańczą w rytm muzyki w kole, osoba która ma chusteczkę, tańczy chwilę w środku koła, następnie wywołuje imię jednego dziecka i rzuca w górę chusteczkę.
5. Indiańskie imiona - dzieci siedzą w kręgu, każdy wymyśla sobie inny znak, który wyraża to imię.
6. Krople deszczu masują twoje ciało - "Na twoje ciało łagodnie padają krople deszczu" - dzieci stukają delikatnie opuszkami palców po twarzy, głowie, karku, ramionach.
7. Nakręcane zabawki - każdy z uczestników staje się zabawką, która się porusza, dopóki jest nakręcona.

ĆWICZENIA ZASADNICZE

O ROŚLINKACH - INACZEJ

- "Jestem roślinką" - dziecko opowiada o sobie jako o roślinie, grupa zgaduje jaka to roślina.
- "Dziwolątek roślinny" - rysunek.

O ZWIĘRZETACH INACZEJ

- "Jestem zwierczakiem" - dziecko naśladuje jakiegoś zwierzaka, grupa zgaduje.
- "Zwierzaczek - dziwaczek - rysunek".

ROZWIJAMY WYOBRAŹNIĘ

- Rysunek z bazgroł - każde dziecko zamyka oczy i bazgrze na kartce. Po chwili otwiera oczy i dopracowuje rysunek, by powstał jakiś czytelny kształt czy kompozycja.
- Rysowanie wymyślonej przez siebie nieprawdziwej sytuacji.
- Rysunek "Mój gwiazdozbiór".
- Rysunek - "Zabawki bawią się zabawkami".

ŁAMANIE GŁOWY

- Rozwiązywanie rebusów.
- Układanie rebusów przez dzieci np. do przysłów.
- Rundki: wymień rzeczy kłujące; wymień rzeczy białe; białe twarde; białe twarde do jedzenia; rzeczy ciężkie, rzeczy lekkie, rzeczy miękkie.

POMYSŁOWY DOBROMIR

1. Zabawa w listonosza - noszenie listów na kilka sposobów.
2. Wspólne rysowanie - zaczynamy od narysowania figury geometrycznej, która kolejne osoby "przerabiają" na: okno, szafkę na buty, parasol, szczoteczkę do zębów, pejzaż miejski lub wiejski - za każdym razem przekazuje kartkę sąsiadowi z prawej strony.
3. Wymienianie ubrań na kolejne litery alfabetu.

PRZEZWYCIEŻANIE PRZESZKÓD

1. Wejście do koła - dzieci, z wyjątkiem jednego, obejmują się bardzo mocno i tworzą bardzo zwarte koło. Dziecko, które pozostaje na zewnątrz próbuje za wszelką cenę wejść do środka.

ŚWIATOWE TEMATY

1. Rysunek nt "Balonik leci nad światem. Co widzi balonik?"
2. "Świat ze szmat" - dzieci nakleją na papier kompozycje ze szmatek.

Z GAZETAMI O GAZETACH

1. Burza mózgów - co można zrobić z gazet?
2. Kompozycja z ilustracji gazetowych na płaszczyźnie.
3. Rzeźba z papieru gazetowego.
4. Rewia mody - przygotowanie stroju z gazet przy pomocy taśmy klejącej.

JESTEŚMY MUZYKALNI

1. Malowanie muzyki.
2. Malowanie wyobrażeń związanych z usłyszanym utworem muzycznym.

EMOCJE - CO TO TAKIEGO?

1. Wyrażanie emocji rękami - prowadzący mówi: nasze ręce są wesołe.
2. Rysowanie twarzy wyrażających uczucia. Grupa zgaduje, co twarz przedstawia.
3. Namalowanie swojego nastroju.
4. Rysunek - najszczęśliwszy dzień w moim życiu.

POCZĄTEK JUŻ MAMY...

1. Dokończenie rysunku np. przyklejony na kartce fragment ilustracji z czasopisma, namalowany dowolny znaczek i tworzenie opowiadania do tego rysunku.
2. Opowiedz co będzie dalej...

Jacek bardzo lubił spacerować po lesie. Kiedy więc odwiedzał babcię, zawsze wymykał się do lasu. Również dziś pobiegł do lasu już od rana. Stojąc na leśnej polanie zobaczył migającą między drzewami sylwetkę sarenki. Chciał szybko pójść za nią, ale potknął się o korzeń drzewa i upadł...

Krzyś odpoczywał nad morzem. Pewnego dnia postanowił popływać na materacu. Był odpływ. Morze było bardzo spokojne, pięknie świeciło słońce. Krzyś nawet nie wiedział, kiedy zasnął. Gdy się obudził, nie było widać brzegu.

Podsumowanie realizacji programu

Program do pracy z dzieckiem zdolnym realizowany był na w Przedszkolu Miejski nr 4 im. Misia Uszatka w Polkowicach.

Program obejmował następujące zagadnienia:

- przejawy zdolności.
- symptomy zdolności,
- cechy dziecka przejawiającego zdolności w kierunku matematyki,
- cechy dziecka przejawiającego zdolności muzyczne,
- cechy dziecka przejawiającego zdolności plastyczne,
- jak rodzice mogą pomóc dziecku zdolnemu,
- jak pomóc dziecku zdolnemu,
- jakie metody pracy można stosować w trakcie nauki, aby rozwijać zdolności dzieci,
- zestaw ćwiczeń wykorzystywanych na zajęciach wspomagających rozwój dzieci zdolnych.

Opracowanie tego programu pomogło mi w obserwacji i diagnozie dzieci uzdolnionych oraz w rozwijaniu ich zdolności. W lepszym zrozumieniu odmiennego funkcjonowania dzieci posiadających zróżnicowane zdolności. Zapewnienie dzieciom odpowiedniego dostępu do wiedzy jest wypełnieniem art. 29 Międzynarodowej Konwencji o Prawach Dziecka "...nauka dziecka będzie ukierunkowana na rozwijanie w jak najpełniejszym zakresie osobowości, talentów oraz zdolności umysłowych i fizycznych".

Zadania realizowałam w oparciu o zestawy ćwiczeń wspomagających rozwój dzieci zdolnych. Stosowanie zróżnicowanych technik i metod w procesie edukacji rozwija u dzieci zdolności twórcze oparte na szukaniu rozwiązań.

Ewaluację programu przeprowadziłam w oparciu o:

- analizę wykonywanych przez dzieci ćwiczeń oraz kart pracy,
- rozmowę z rodzicami,
- rozmowę z nauczycielami klas pierwszych.

Opracowała: Iwona Herbut

MAM POMYSŁ

SCENARIUSZ

Prowadząca: Ewa Matuszczak-Pytlak

Data: 03.12.2014

Klasa: II b

Czas: 45'

Blok tematyczny: GDY ZA OKNEM DESZCZ ZE ŚNIEGIEM

Temat dnia: Pada deszcz

Temat lekcji: Deszcz i jego rodzaje. Mądrość zawarta w przysłowiach związanych z opadami.

Cel główny: Poszerzenie wiedzy związanej z opadami, znajomość polskich przysłów.

Cele operacyjne: uczeń:

- wypowiada się na temat sposobów spędzania czasu wolnego podczas deszczowych dni
- rozpoznaje na ilustracjach i potrafi nazwać rodzaje opadów
- wypowiada się na temat przysłów na podstawie swoich doświadczeń
- bierze aktywny udział w zabawie, respektując obowiązujące w niej reguły
- ćwiczy spostrzegawczość
- dba o poprawność ortograficzną i interpunkcyjną, dba o estetykę pisma

Metody pracy:

- słowna - pogadanka, objaśnienie,
- oglądowa – pokaz
- działań praktycznych, praca z tekstem, wypełnianie kart pracy.

Formy pracy:

- zbiorowa jednolita i zróżnicowana
- indywidualna
- w parach

Środki dydaktyczne:

ilustracje przedstawiające różnego rodzaju opady, przygotowane napisy ze zdaniami o opadach i z przysłowiami, tablica interaktywna, karty ćwiczeń, przygotowane przez nauczyciela krzyżówki, piłka

CZĘŚĆ WSTĘPNA:

Wprowadzenie do tematu lekcji poprzez krótkie ćwiczenie matematyczne. Wyniki ćwiczenia rozszyfrują hasło: DESZCZ. Omówienie celu zajęć. (3')

Krótka rozmowa z uczniami na temat ciekawych sposobów spędzania wolnego czasu podczas deszczu. (2')

Ćwiczenie matematyczne:

Oblicz i uporządkuj wyniki rosnąco tak, aby otrzymać poprawnie zapisane hasło:

$$30 + 18 = \quad S$$

$$50 + 7 = \quad C$$

$$60 - 5 = \quad Z$$

$$47 - 20 = \quad D$$

$$21 + 12 = \quad E$$

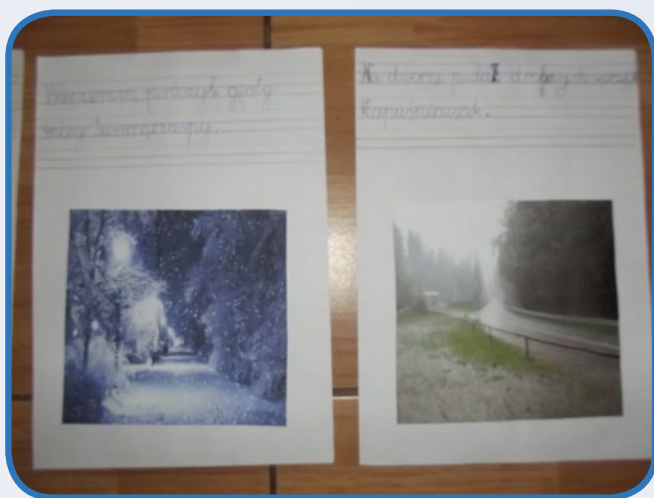
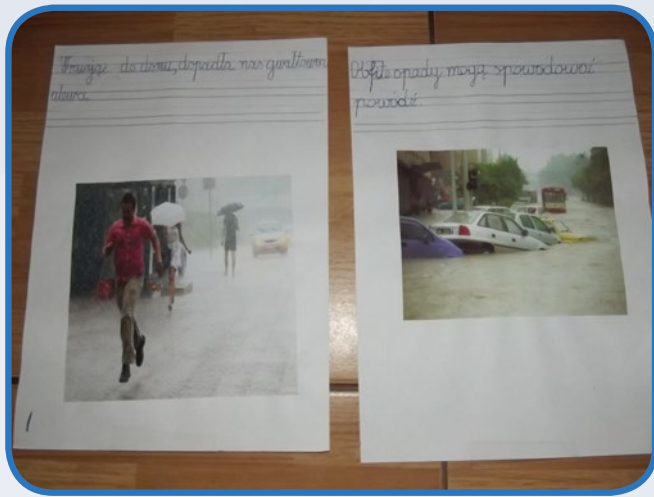
$$90 - 2 = \quad Z$$

--	--	--	--	--	--

CZĘŚĆ GŁÓWNA:

- a) Uczniowie będą pracować w parach. Wyznaczony uczeń będzie miał za zadanie przedyktować koledze zdanie, które jest napisane na kartce i powieszone na jednej ze ścian sali lekcyjnej. Przykładowe zdanie to: Mżawka to gęsto padające kropelki wody. Uczeń, zarówno dyktujący jak i piszący, musi zwrócić uwagę na poprawność ortograficzną podczas dyktowania zdania. Każda para otrzyma inne zdanie, tak, by w efekcie powstały opisy różnych rodzajów opadów. Po zakończeniu tego zadania uczniowie odczytują głośno zapisane zdania. (10')

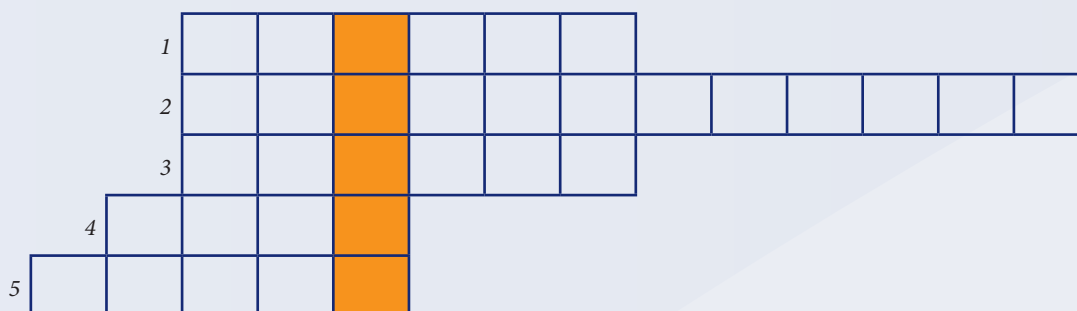

- b) Uczniowie dobierają ilustrację przedstawiającą rodzaj opadu, który jest opisany w ich zdaniu. Przyklejają ilustrację na kartkę. Nauczyciel, po skończonym zadaniu przypina kartki na tablicę za pomocą magnesów. (3')
- c) Krótkie zadanie relaksacyjne z wykorzystaniem tablicy interaktywnej. Uczniowie mają za zadanie wyszukać i zaznaczyć kilka podanych zjawisk pogodowych z wykreślanki (www.superkid.pl) (3')
- d) Uczniowie w tych samych parach losują kartkę z napisanym przysłowiem np. Z dużej chmury mały deszcz. Mają za zadanie wspólnie zastanowić się jak rozumiemy to przysłowie i wyjaśnić pozostałym dzieciom. W razie potrzeby uczniowie z innych par będą mogli pomóc. Nauczyciel podsumowuje pracę. (8')
- e) Uczniowie otwierają karty ćwiczeń i wykonują polecane ćwiczenia. Wybrani odczytują głośno zdania, nauczyciel sprawdza poprawność wykonania. (8')

CZĘŚĆ KOŃCOWA:

Podsumowanie. Sprawdzenie osiągniętych celów lekcji. Nauczyciel, za pomocą piłki, bawiąc się z uczniami, sprawdza, czy udało im się zapamiętać pisownię ortograficzną poznanych wyrazów. Następnie uczniowie otrzymują krzyżówkę, którą będą mieli za zadanie domowe rozwiązać i przykleić do zeszytu. Krzyżówka dotyczy rodzajów opadów, które poznali na lekcji. (5')

1. *Wraz z grzmotem podczas burzy.*
2. *Drobny, zwykle krótkotrwały deszczyk, lub rodzaj zupy.*
3. *Gęsto padające kropelki wody tworzące mgiełkę.*
4. *Bryłki lodu, zwykle wielkości fasoli, spadające z nieba.*
5. *Tworzą je duże opady śniegu, powodując trudności w chodzeniu.*

Uwagi: Czas wykonania został podany orientacyjnie, może on jednak ulec zmianie, w zależności od tempa pracy, potrzeb i możliwości uczniów.

Ewa Matuszczak-Pytlak

KADRA PEDAGOGICZNA PODM W POLKOWICACH

Renata Czapczyńska:

- dyrektor POPPPiDM w Polkowicach,
- mgr pedagogiki,
- menedżer oświaty,
- nauczyciel dyplomowany,
- ekspert komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy,
- pedagog spec. – diagnoza i terapia dzieci dyslektycznych, pomoc psychologiczno-pedagogiczna na rzecz uczniów, rodziców i nauczycieli, treningi uczenia się i szybkiego czytania, neuroterapeuta EEG Biofeedback, Kinezylogia Edukacyjna NLP,
- powiatowy koordynator projektu „Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim”,
- Medal Komisji Edukacji Narodowej (2005 r.),
- staż pracy – 32 lata.

Bożena Dudziak:

- mgr filologii polskiej,
- inż. informatyk specjalność inżynieria oprogramowania,
- ekspert komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy,
- edukator dorosłych,
- specjalista w zakresie kształcenia na odległość – e-learningu,
- nauczyciel przedmiotów informatycznych w Zespole Szkół w Polkowicach,
- doradca metodyczny od stycznia 2005 roku w zakresie nauczania informatyki i technologii informacyjnej w szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych,
- nauczyciel dyplomowany,
- szkolny organizator rozwoju edukacji,
- staż pracy w oświacie – 25 lat.

Grzegorz Kochman:

- mgr historii,
- wicedyrektor, nauczyciel WOS-u i historii w Zespole Szkół w Polkowicach,
- doradca metodyczny od października 2007 roku w zakresie nauczania historii w szkołach podstawowych, historii i WOS-u w gimnazjach oraz szkołach ponadgimnazjalnych,
- nauczyciel dyplomowany,
- szkolny organizator rozwoju edukacji,
- staż pracy w oświacie – 20 lat.

Ewa Kulesza:

- mgr matematyki,
- nauczyciel matematyki w Szkole Podstawowej w Chocianowie,
- doradca metodyczny w zakresie matematyki,
- nauczyciel dyplomowany,
- szkolny lider Wspierania Uzdolnień,
- staż pracy w oświacie – 14 lat.

Małgorzata Majewska-Greń:

- mgr filologii polskiej,
- nauczyciel dyplomowany,
- wicedyrektor oraz nauczyciel języka polskiego i wiedzy o kulturze w Zespole Szkół w Polkowicach,
- menedżer oświaty,
- edukator dorosłych,
- doradca metodyczny w POPPPiDM w Polkowicach,
- koordynator sieci współpracy i samokształcenia dyrektorów szkół i przedszkoli w ramach projektu „Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach EFS,
- odznaczenia – Srebrny Krzyż Zasługi (2005 r.),
- staż pracy w oświacie – 32 lata

Beata Mazurek:

- mgr pedagogiki na Uniwersytecie Wrocławskim,
- nauczyciel dyplomowany,
- logopeda – Uniwersytet Wrocławski,
- nauczyciel kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej nr 1 w Polkowicach,
- doradca metodyczny od września 2007 roku w zakresie kształcenia zintegrowanego, wychowania przedszkolnego oraz logopedii,
- koordynator sieci współpracy i samokształcenia,
- staż pracy w oświacie – 26 lat.

Dorota Szmidt:

- mgr filologii polskiej na Uniwersytecie Wrocławskim,
- nauczyciel języka polskiego i bibliotekarz w Szkole Podstawowej w Parchowie,
- doradca metodyczny od września 2007 roku w zakresie języka polskiego w szkole podstawowej oraz biblioteki szkolnej,
- szkolny lider Wspierania Uzdolnień,
- nauczyciel dyplomowany,
- koordynator ds. bezpieczeństwa w Szkole Podstawowej w Parchowie,
- szkolny organizator rozwoju edukacji,
- 24 lata pracy w oświacie.

Wiesław Ksenycz:

- mgr filologii romańskiej,
- specjalista w zakresie języka angielskiego, francuskiego, hiszpańskiego i włoskiego,
- Międzynarodowy Staż Doskonalenia Zawodowego w Brukseli i Paryżu,
- ekspert komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy,
- egzaminator OKE egzaminu maturalnego z języka francuskiego i egzaminu gimnazjalnego z języka angielskiego,
- nauczyciel dyplomowany,
- nauczyciel języka angielskiego w Gimnazjum nr 2 w Polkowicach,
- konsultant językowy w PODM od września 2010 roku,
- koordynator sieci współpracy i samokształcenia,
- staż pracy w oświacie - 22 lata.

**Biuletyn Powiatowego Ośrodka Doradztwa Metodycznego w Polkowicach
redaguje Zespół Doradców Metodycznych PODM,**

ul. Targowa 1 59 – 100 Polkowice tel. 076 746 15 70, fax 076 746 15 71,

podm@polkowice.edu.pl